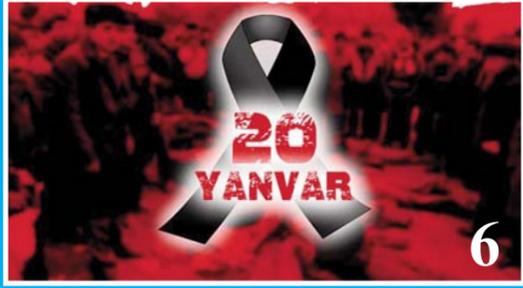

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzetdir

İstiqlal yolumuzun ilk zirvəsi

6

Azərbaycan - BƏƏ: strateji tərəfdaşlıqda yeni mərhələ

2

№ 007 (7175)

15 yanvar 2025-ci il.
Qiyməti 60 qəpik

Rusiyadan Ermənistanına SON XƏBƏRDARLIQ

3

Avropada global qaz müharibəsi

9

Uşaqları telefon, yoxsa ana yedirir?..

10

"Adın nədir? Maqa, yox-yox, Məhəmməd!"

8

Global GMO terroru: Ciddi təhlükə qarşısında yıq

5

Bakıda tramvay xətlərinin çəkilməsi üçün hansı ərazilər münasibdir?

16

Azərbaycan - BƏƏ: strateji tərəfdaşlıqda yeni mərhələ

nin konsepsiyası da öz rolunu oynayıb. Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidentinin 2024-cü ildə Azərbaycana rəsmi və COP29 ilə bağlı səfərləri, bu səfərlər çərçivəsində dövlətimizin başçısı ilə keçirdiyi görüşlər və aparılmış müzakirələr də münasibətlərin hazırkı səviyyəsini ifadə edir. Təsədüfi deyil ki, COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi haqqında qərar, məhz BƏƏ-də keçirilən COP28-də qəbul olunmuşdu. Bütövlükdə, dövlət başçıları münasibətlərimizin strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşdığını deyərək, Azərbaycan ilə BƏƏ arasında dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin mövcud olduğunu vurğulayıblar.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin paytaxtında Əbu-Dabi Dayanıqlılıq Həftəsinin rəsmi açılışı və Zayed Dayanıqlılıq Mükafatının təqdimat mərasimi keçirilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sözügedən tədbirdə iştirak edib. 2008-ci ildə təsis olunan Əbu-Dabi Dayanıqlılıq Həftəsi ötən illər ərzində dayanıqlı qlobal inkişaf baxımından önəmli müzakirələrin aparıldığı beynəlxalq platformadır. Qlobal əməkdaşlıq və liderlik, iqtisadi inkişaf və texnologiya, eləcə də innovasiya prinsiplərini əsas istiqamətlər kimi müəyyənləşdirən Dayanıqlılıq Həftəsi dövlət və hökumət başçıları, siyasətçilər, sənaye liderlərini, iş adamlarını və gəncləri bir araya gətirir. Budəfəki Dayanıqlılıq Həftəsində 13 dövlət və hökumət başçısı, eləcə də 140-dan çox nazir və digər rəsmi şəxslər iştirak edir.

YENİ PERSPEKTİVLƏR

Azərbaycan ilə BƏƏ arasında diplomatik münasibətlər 1992-ci ildə qurulub. Ölkələrimiz arasında əlaqələr əsasən beynəlxalq təşkilatlar, xüsusilə də BMT və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində inkişaf edib. Bu əlaqələr ildən-ildə uğurla inkişaf edir, münasibətlər strateji tərəfdaşlıq, dostluq, qarşılıqlı hörmət prinsiplərinə əsaslanır. Dövlətlərarası münasibətlər iqtisadiyyat, enerji və digər sahələrdə yeni perspektivlərə yol açır. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın dəvəti ilə yanvarın 13-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işğuzar səfəri əlbəttə ki, ölkələrimiz arasında siyasi əlaqələrin yüksək səviyyədə və ikitərəfli münasibətlərin dostluq, əməkdaşlıq və strateji tərəfdaşlıq əsasında inkişafının təzahürüdür. Səfər çərçivəsində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan ilə görüşü zamanı aparılan müzakirələr qarşılıqlı əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar açacaqdır. Müzakirələr zamanı Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidentinin COP29-da iştirakını bir daha yüksək qiymətləndirən dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, bu mühüm beynəlxalq tədbirin uğurla başa çatdırılmasında Azərbaycanın Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə əməkdaşlığı və bu ölkə-

ƏNƏNƏVİ ENERJİ SAHƏSİNDƏ ƏMƏKDAŞLIQ

Məlumdur ki, Azərbaycan ilə BƏƏ arasında mövcud münasibətlər çoxşaxəli, qarşılıqlı maraq əsasında qurulub, əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafına xüsusi üstünlük verilib. Ölkələr arasında bu günə qədər imzalanmış sənədlər əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar açır. Ulu Öndər Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu bu əlaqələr indi uğurla davam etdirilərək yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyub. 2006-cı il noyabrın 20-21-də Prezident İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə rəsmi səfəri iki ölkə arasında əlaqələrin inkişafına təkən verib. Səfər çərçivəsində iki ölkə arasında iqtisadi, ticari və texniki əməkdaşlıq, səhiyyə və tibb elmi, hərbi əməkdaşlıq, ali təhsil və digər sahələrdə əməkdaşlıq haqqında sazişlər bağlanılıb. 2005-ci ildə Azərbaycan ilə Ərəb Dövlətləri Liqası arasında Anlaşma Memorandumu imzalanması, 2007-ci ildə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Misir Ərəb Respublikasına rəsmi səfəri və s. ikitərəfli əməkdaşlığın inkişafına töhfəsini verib. Mövcud əlaqələr münasibətlərin davamlılığını, strateji əhəmiyyət kəsb etdiyini göstərir.

Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra dünya dövlətləri ilə milli və dövlət maraqlarına uyğun beynəlxalq əməkdaşlığa önəm verir. Son illərdə dünya dövlətləri arasında münasibətlər daha da sıxlaşır, iqtisadi, mədəni, siyasi münasibətlər müstəvisində uğurlar əldə olunur. Dünya ölkələri ilə ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlığın inkişafı Azərbaycanın xarici siyasətinin vacib istiqamətlərindən birinə çevrilib. İstər regional, istərsə də daha geniş coğrafiyada etibarlı tərəfdaş olaraq yüksək imicə sahib Azərbaycan qarşılıqlı maraqlara əsaslanan xarici siyasət kursunu uğurla davam etdirir. Məhz bunun nəticəsidir ki, ölkəmiz etibarlı tərəfdaşa çevrilib, beynəlxalq aləmdə nüfuzu yüksəlib, diplomatik əlaqələr yaradılıb. Ölkəmizin Avropa ölkələri, Türk dünyası ilə olduğu kimi, ərəb dövlətləri ilə münasibətləri də yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyub. Azərbaycanın ərəb dünyası ilə dərin tarixi-mədəni bağlılığı var. Ərəb ölkələri də mütə-

medi olaraq Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə öz dəstəyini ifadə edib. İslamofobiya meyillərinə qəti şəkildə qarşı çıxan Azərbaycan 2008-ci ildə Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü əsasında başlatılan "Bakı Prosesi" sayəsində müsəlman ölkələri ilə Avropa dövlətlərinin nümayəndələrini bir araya gətirməklə mədəniyyətlərarası dialoqun dünya miqyasında təbliğinə güclü təkən verib. Məhz bu proses çərçivəsində Azərbaycan tərəfindən Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq forumları təşkil edilir. Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə münasibətlər xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Ölkələr arasında münasibətlərin inkişafına dövlət başçıları görüşləri təkən verib və strateji tərəfdaşlıq zəminində qurulmuş münasibətlər mütəfiqlik səviyyəsinə yüksəlib.

QARŞILIQLI ƏMƏKDAŞLIQDA

Əvvəlki Səh. 2

Dövlətlərarası münasibətlərdə iqtisadi-ticarəti əlaqələr genişləni və siyasi münasibətlər mükəmməl səviyyədədir. Azərbaycan ilə BƏƏ arasında əlaqələrin inkişafında enerji sektorunun payı olduğunu xüsusilə vurğulamaq lazımdır. Zəngin neft-qaz potensialı ilə Avropanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynayan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin uzaqgörən siyasəti nəticəsində bu sahədə imkanlarını daha da şaxələndirir. Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Azərbaycanın bərpaolunan enerji sahəsinə qoyduğu investisiyalar da dostluğun və tərəfdaşlığın nümunəsinin göstəricisidir. Ölkələr ənənəvi enerji sahəsində yaxından əməkdaşlıq edirlər. Son illər ölkələrimiz arasında iqtisadiyyat, o cümlədən energetika sahəsində əlaqələr dinamik inkişafdadır. Zəngin neft-qaz potensialı ilə Avropanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynayan Azərbaycan bu sahədə imkanlarını daha da şaxələndirir və elektrik enerjisi, əsasən "yaşıl enerji"nin önəmli təchizatçısına çevriləcəkdir. Bu sahənin inkişafında BƏƏ ilə əməkdaşlığımız xüsusi çəkiyə malikdir. Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkəti bərpaolunan mənbələrdən elektrik enerjisi istehsalı üzrə bütün dünyada məşhur olan şirkətlərdən biridir və ölkəmizdə bu sahəyə investisiya qoyuluşunda maraqlıdır. Şirkətin fəaliyyət coğrafiyası 30-dan çox ölkəni əhatə edir.

Azərbaycan - BƏƏ: strateji tərəfdaşlıqda yeni mərhələ

məti ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkəti arasında sənədlərin imzalanması əlaqələrin davamlılığına əsaslanır. Belə ki, "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə "Abu Dhabi Future Energy Company - Masdar" şirkəti arasında Azərbaycan Respublikasının Neftçala rayonunun Bankə qəsəbəsində Günəş Elektrik Stansiyası layihəsi ilə bağlı investisiya müqaviləsi", "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə "Abu Dhabi Future Energy Company - Masdar" şirkəti arasında Azərbaycan Respublikasının Biləsuvar rayonunda Günəş Elektrik Stansiyası layihəsi ilə bağlı investisiya müqaviləsi" və "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə "Abu Dhabi Future Energy Company - Masdar" şirkəti arasında Azərbaycan Respublikasının Abşeron-Qaradağ rayonunda quruda külək enerjisi layihəsi ilə bağlı investisiya müqaviləsi" imzalanıb.

İki ölkə arasında münasibətlər bir çox sahədə strateji əhəmiyyət daşıyır. Bu gün Azərbaycan nəinki öz enerji tələbatlarını təmin edir, o cümlədən xam nefti, neft məhsullarını, təbii qazı, neft-kimya məhsullarını və elektrik enerjisini ixrac edir. "Masdar" ilə aparılan əməkdaşlıq Azərbaycanı yaşıl enerjinin çox mühüm ixrac mənbəyinə çevirəcəkdir.

Nailiyyətləri ilə dünya birliyində sayılıb-seçilən, təşəbbüsləri və nəhəng iqtisadi layihələri ilə bütün bəşəriyyətə fayda verən dövlətlər sırasında olan müasir Azərbaycan dünyada geosiyasi və geoiktisadi əhəmiyyət

Vurğulayaq ki, 2021-ci il aprelin 6-da Azərbaycanın Energetika Nazirliyi, "AzərEnerji" ASC və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkəti arasında investisiya, enerji alqı-satqısı və ötürücü şəbəkəyə qoşulma ilə bağlı müqavilələr imzalanıb. Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyası Xəzər regionunda və MDB məkanında ən böyük günəş elektrik stansiyasıdır. Stansiya 262 milyon ABŞ dolları dəyərində xarici sərmayə hesabına tikilib. Ölkəmizdə xarici investisiya cəlb edilməklə reallaşdırılan sənaye miqyaslı ilk günəş elektrik stansiyası əlbəttə ki,

qarşılıqlı etimadın nümunəsidir. İki ölkə arasında münasibətlər bir çox sahədə strateji əhəmiyyət daşıyır. Bu gün Azərbaycan nəinki öz enerji tələbatlarını təmin edir, o cümlədən xam nefti, neft məhsullarını, təbii qazı, neft-kimya məhsullarını və elektrik enerjisini ixrac edir. "Masdar" ilə aparılan əməkdaşlıq Azərbaycanı yaşıl enerjinin çox mühüm ixrac mənbəyinə çevirəcəkdir. Azərbaycan ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin siyasi, iqtisadi, təhlükəsizlik və digər sahələrdə sıx əməkdaşlıq həyata keçirir. Bu əlaqələrin daha da genişləndirilməsində

mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışlarının birində bildirdiyi kimi, "Bizim böyük planlarımız var və əminəm ki, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə Azərbaycan arasında dostluq və qarşılıqlı əlaqələri uğurla inkişaf etməkdə davam edəcək", - deyən dövlət başçımız bildirib ki, biz mərhələlərlə 10 qıqavata qədər bərpaolunan enerji istehsal etmək üçün birgə işləməyi planlaşdırırıq və bu, regionun enerji inkişafında tam bir inqilab olacaq, çünki Azərbaycan dünyada ilk dəfə XIX əsrin ortalarında neftin istehsal olunduğu ölkədir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin iştirakı ilə Azərbaycan Höku-

yətilə seçilən transmilli, enerji layihələri reallaşdırılan ölkə kimi də tanınır.

Son illər Azərbaycanla BƏƏ arasında hərtərəfli əlaqələrin genişlənməsi, xüsusilə də nəhəng enerji layihələrinin reallaşdırılması münasibətləri yeni mərhələyə çıxarıb. Bu əlaqələr münasibətlərin daha yüksək səviyyəyə qaldırılmasına öz töhfəsini verir.

Göründüyü kimi, son illər Azərbaycanla BƏƏ arasında hərtərəfli əlaqələrin genişlənməsi, xüsusilə də nəhəng enerji layihələrinin reallaşdırılması münasibətləri yeni mərhələyə çıxarıb.

Əliyar FƏRZƏLİYEV

"Bu qəbuledilməz addımla bağlı müvafiq ölçü götürməyə çağırırıq"

Qərbi Azərbaycan İcması "Deutschlandfunk" ictimai radio kanalının yol verdiyi irqi ayrı-seçkiliyi qınayıb

Aİmaniya Federativ Respublikasına məxsus ictimai radio kanalı "Deutschlandfunk"da 2025-ci il yanvarın 12-də Azərbaycan xalqına və dövlətinə qarşı böhtan dolu veriliş yayımlanıb. Materialın əsas süjeti bədnam azərbaycanofob Tessa

Hofmanla müsahibə əsasında qurulub. Verilişdə guya 1990-cı ildə Azərbaycanda ermənilərə qarşı qanunsuz əməllərə yol verildiyi iddia edilib və keçmiş münasibətlərin tarixi radikal erməni millətçiliyi konsepsiyasına uyğun təqdim olunub.

Verilişdə münaqişə zamanı Ermənistanın bir milyondan artıq azərbaycanlı etnik təmizləməyə məruz qoyması, Azərbaycan ərazilərini işğal edib viran etməsi, mədəni irsini dağıtması barədə bir kəlmə də deyilmir. Eynilə 1987-1991-ci illərdə Ermənistandan üç

yüz min azərbaycanlının etnik təmizləməyə məruz qalmasının və 216 azərbaycanlının Ermənistanda qətlə yetirilməsinin üzərində sükutla keçilir. Bu barədə Qərbi Azərbaycan İcmasının bəyanatında bildirilir.

Qeyd olunur ki, kanalın irqi ayrı-seçkiliyə əsaslanan, nifrət dolu verilişlər yayımlayaraq regionda gərginlik yaratmaq əvəzinə, Ermənistanın irqçilik siyasətini, o cümlədən Ermənistanın birinci prezidenti Levon Ter-Petrosyanın prezident olduğu dövrdə etdiyi və azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləməni dövlət siyasəti olduğunu təsdiqləyən, bu günlərdə ortaya çıxmış məlum çıxışını pisləməlidir.

Qərbi Azərbaycan İcması olaraq biz "Deutschlandfunk" ictimai radio kanalının yol verdiyi irqi ayrı-seçkiliyi qınayıb və radio rəhbərliyini bu qəbuledilməz addımla bağlı müvafiq ölçü götürməyə çağırırıq".

Rusiyadan Ermənistana SON XƏBƏRDARLIQ

Onsuz da ermənilər, erməni cəmiyyəti çoxdandır rusların hədəfinə gəlmək qorxusu altında yaşayırlar, sözsüz ki, buna yaşamaq demək olarsa. Yəni, bu qədər qorxunun, həyəcanın altında yaşayışın nə olduğunu ermənilər daha yaxşı bildikləri üçün buna yaşamaq belə demək olmadığını da haylar gözəl anlamış olurlar. Çünki onlar bilirlər ki, ölkələri Rusiyanın onsuz da qəzəbinə çoxdan tuş gəlib və haylar indi rusların istənilən anda ayaqları altında qala bilərlər. Bax elə bu qorxudur ki, rəsmi Moskvanın məhz Ermənistanla bağlı istənilən mövqeyi elə qorxu hissi fonunda, onsuz da ermənilər üçün hədə, hətta son xəbərdarlıq kimi görünür.

Rüsvay olduqlarını da, diz çökmək və kömək diləmək məcburiyyətində qaldıqlarını da haylar başa düşür və qəbul edirlər

Bir çox erməni ekspertləri və siyasətçiləri indi "baş sındırmaq", hansısa fikri ortaya atmaq üçün bir növ, yarışa giriblər. Bəziləri hətta sualla müraciət edirlər və fikir belə bildirməkdə acizlik nümayiş etdirirlər. "Sonra nə olacaq?", deyər sual edən erməni əsilli politoloqlar bununla qeyri-ixtiyari şəkildə göstərmiş olurlar ki, vəziyyətin onlar üçün müəmmalı olduğunu qəbul edirlər və hələ də "qaranlıq vəziyyət" olduğu qənaətinə sahibdirlər. "Diz çökək və rüsvay olmuş kimi Moskvadan kömək diləyək?", deyər sual edən siyasətçilər də var. Əslində, onlar guya bunu qəbul etməz kimi göstərməyə çalışırlar, amma reallıq budur ki, elə rüsvay olduqlarını da, diz çökmək və kömək diləmək məcburiyyətində qaldıqlarını da şüuraltı da olsa başa düşür və qəbul edirlər. Çünki artıq rusların dediklərinin hətta son xəbərdarlıq belə olacağı qənaətinə sahibdirlər.

Bir toplumun, yəni, hay tayfası kimi tanınan bir toplumun rüsvay durumda olmasını təsdiq edən məqamlar kifayət qədərdir. Bunu özləri hamıdan yaxşı bilirlər. Yaxşı bilirlər ki, özlərini bütün dünyaya dırnaqarası da olsa, "məğlubedilməz" kimi sırımaq istəyənlərin son "durumlarının" necə olduğunu bütün dünya 44 günlük müharibə dönməsində də, 23 saatlıq anti-terror tədbirlərində də çox aydın şəkildə artıq müşahidə edib. Həmin o dırnaqarası "məğlubedilməz" erməni əsgərinin öz silahını belə qoyub necə qaçdığı barədə bütün dünyanın müfəssəl məlumatı malik olduğunu etiraf etməkdən başqa çarələrinin olmadığını başa düşənlər ən azından rüsvay durumda olduqlarını başa düşməli olurlar. Bunun ardınca da özünü müdafiə edəcək hər birinin müharibə dönməsində yox dərəcəyə düşməsi, ənənələrinə uyğun olaraq yardım diləmələri, daha doğrusu, dilənmələri fonunda da acizlikləri bəllidir və bunu etiraf etməkdən başqa sözsüz ki, yol qalmır. Bəs bütün bu rüsvayçı durumun fonunda daha nəyə əl atmaq yolu qalır? İndi hayların diz çökərək yalvarmaqdan başqa hansısa yolu qalır? Əlbəttə ki, qalmır və elə buna görə də, diz çökmək və rüsvay olmuş kimi kömək diləmək yolu qalır və əslində, sual olunmur, təsdiq olunur...

Səbəb qorxu kompleksi olsa da, rusların ifadələrini hayların hədə, son xəbərdarlıq kimi qəbul etmələrinə dəyər

Haylar indi də hər tərəfə hay salıblar ki, bəs Rusiya yenidən Ermənistana qarşı təhdid və şantaj dilinə keçib. Bəzi erməni əsilli siyasətçilər hətta bildirirlər ki, bu artıq Rusiya tərəfindən son xəbərdarlıqdır. Maraqlıdır, əvvəla gözləntiləri nə olmalı idi? Rusiya hələ də Ermənistanı "çiynində" gəzdirməli və bütün nankorluqlarına "sədaqət" cavab verməlidir? Bu qədər müddət ərzində hayların da, onların dövlət adında qondarma qurumlarının da mövcudluğunu saxlayan ruslar bundan sonra da, yeni, erməni xəyanətkarlığından sonra da davamlı şəkildə bunu etməlidir? Əlbəttə ki, bu davamlı ola bilməz və hansısa həddə qədər ruslar da ermənilərə, onların satqınlıqlarına dözə bilərlər və haylar özləri yaxşı bilirlər ki, həmin hədd də artıq qalmayıb və səbr kəşası da dolub. Bilirlər ki, istənilən anda Rusiya öz rıçaqlarını işə salaraq bütövlükdə Ermənistanı iflic və razil duruma sala bilər. Bunu yaxşı başa düşənlər də indi yuxularını qarışdırmaqdadırlar. Çünki başa düşürlər ki, Rusiya rəsmiləri tərəfindən deyilənlər artıq son xəbərdarlıq ola bilər.

İndi erməni əsilli hay ekspertlər və siyasətçilər iddia edirlər ki, qısa sükutdan sonra Rusiya yenidən Ermənistana qarşı təhdid və şantaj dilinə keçib. Bəziləri bunun son təhdid, yeni, son xəbərdarlıq olduğuna belə əminlik ifadə edirlər. Onlar bildirirlər ki, bu dəfə Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının sədr müavini Dmitri Medvedevin simasında onlara ciddi təhdidlər səsləndirilir. Çox maraqlı bir sual ortaya çıxır ki, bəs bir qədər öncə Medvedevin bütün səlahiyyətlərinin əlindən alındığını böyük həvəslə deyən həmin o siyasətçilərin kürkünə niyə birə düşüb? Haylardan soruşula və sual oluna bilər ki, Medvedevi səlahiyyətsiz sayanlar indi niyə onun hədələrinə məhəl qoyurlar? Bu məntiqli sual dərhal ortaya bir həqiqət, bir reallığı çıxarır və bəlli olur ki, özlərini belə aldatmaqda mahir olanlar indi öz kölgələrindən belə qorxmağa başlayıblar. Səbəb də qorxu kompleksidir və Ermənistanla bağlı Kremlin ünvanladığı istənilən fikir belə bu qorxu kompleksinin fonunda hədə kimi, son xəbərdarlıq kimi görünür, amma etiraf etmək də lazımdır ki, həqiqətən də qorxmalarına və İrevana ünvanlananların hədə olduğunu qəbul etməyə

dəyər.

Deyilənlərin hədə və son xəbərdarlıq olduğu qənaətində olanları başa düşmək çətin deyil

Sözsüz ki, hayların nəyinki təsəvvürləri, hətta iddia etdikləri də həmişə olduğu kimi, yanlışdır və xüsusən də Medvedevin Rusiyanın keçmiş prezidenti olmasını bu zamana qədər hesaba almamaları da növbəti yanlışlıqlarıdır. Sanki ermənilər başa düşə bilmirlər və ya başa düşmək istəmirlər ki, Medvedev Rusiyanın hakimiyyət iyerarxiyasında Putinə ən yaxın adamlardan biri olaraq tanınır və onun hansısa tonda dediklərini nəzərə almalıdırlar. Nəzərə almalıdırlar ki, onun dedikləri məhz rəsmi Moskvanın çatdırmaq istədiyəridir və ciddi mesajlardır. Bəlkə də həqiqətən son xəbərdarlıqdır.

Ironiyaların və sarkazmların fonunda işlədilen ifadələri təhdid, son xəbərdarlıq hesab etmək qorxu kompleksinin olduğu qənaətinə əsas verir

"Saqqalını qırıxdıran Paşinyan Ermənistanın KTMT-nin üzvü olduğunu xatırlasa, təəccüblənməyəm. Yaxud, Ermənistan liderlərinin Avropa İttifaqı ilə "nişanlanmaq" niyyəti fonunda başqa variant da var. Avropa Birliyi ilə birbaşa əlaqə saxlaya bilərsiniz, onlar "cənnətə namizəd" olanlara pul və silahla kömək etməyi xoşlayırlar. Avropa İttifaqının belə köməklərinin və niyyətlərinin arxasında mükəmməl Ukrayna təcrübəsi var", deyən Medvedev öz fikirlərini sətiraltı olaraq çatdırıb. Bunu, başda elə erməni baş nazir Nikol Paşinyanın özü olmaqla, bir çox erməni siyasətçilər və ekspertlər də yaxşı başa düşüblər. Başa düşüblər ki, Medvedev əvvəlcə erməni baş nazirinin saqqalını qırmasını lağa qoyub. Dərk edirlər ki, bununla, yəni, saqqal qırmaqla nəyinsə öhdəsindən gəlməyin mümkünsüz olduğunu və "yeni tərzi" seçdiyini heç qəbul da etmədiyini diqqətə çatdırıb. Hayların "başbilen" ekspertləri anlayırlar ki, "cənnətə namizəd" ifadəsi ilə Medvedev bütövlükdə Ermənistana xüsusi ironiya ilə yanaşdığını açıq şəkildə biruzə

verib. Hətta Avropa İttifaqının belə köməklərinin və niyyətlərinin arxasında mükəmməl Ukrayna təcrübəsi deyən Medvedevin nəyə eyham vurduğunu da yaxşı başa düşürlər.

Məhz elə bunu son xəbərdarlıq hesab etmələri də bu fonda anlaşılandır. Medvedevin sözlərinin nəinki "gizlədilmiş" təhdid, həm də Paşinyanın ölkənin KTMT-də iştirakını dayandırması ilə bağlı narazılıq ifadəsi olduğu qənaətində olan ermənilər məhz elə bu səbəbdən qorxu içərisindədirlər. Ötən ilin sentyabrında Medvedevin, hətta həmin təşkilatı Ermənistanın təhlükəsizliyinə təhdid adlandırması, onunla bağlı münasibətlərdə geri dönüş nöqtəsinin artıq keçdiyini, geridə qaldığını bəyan etməsini xatırlayan hay ekspertlər və siyasətçilər bütün bunlara təhdid kimi baxırlar. Bunun təhdid olmadığı barədə nə isə demək, əksini belə fərz etmək kimi bir niyyətimiz yoxdur, amma Medvedevin dediklərini ermənilərin artıq təhdid hesab etdiyini diqqətə çatdırmaq niyyətindəyik. Hər halda nəyin təhdid olduğunu, niyə son xəbərdarlıq olduğunu buna şərait yaradanlar daha yaxşı başa düşürlər. İstənilən halda, ironiyaların və sarkazmların fonunda işlədilen ifadələri təhdid, son xəbərdarlıq hesab etmək məhz qorxu kompleksinin olduğu qənaətinə əsas verir.

Qorxaqları qorxutmağa ehtiyac yoxdur, çünki qorxaq və günahkar olduqları üçün deyilənləri ancaq təhdid hesab edirlər

Medvedevin hədələrindən qorxan haylar Ermənistanın müharibə astanasında olması qənaətindədirlər. Onlar elə hesab edirlər ki, ölkələrinin yeni müharibənin astanasında olması özlərinə və sanki üzlərinə açıq şəkildə deyilir və hətta xatırladırlar ki, haylar sadəcə olaraq, müharibə başlayacağı təqdirdə kömək üçün Moskvaya və KTMT-yə müraciət etməyə məcbur qala bilərlər. Bununla belə, ortaya çıxan fikirlərinin fonunda yene də erməni xisləti özünü göstərir. Beləki, erməni ekspertlər qeyd edirlər ki, ümumiyyətlə, bu köməyi görcəklərinə ciddi şübhələri var. Hətta öz ölkələrinin hakimiyyətinə "tövsiyyə" də verirlər ki, guya onların bunu nəzərə alacaqlarına da ümid edirlər.

Sual oluna bilər ki, əgər Azərbaycanın qarşısında dayana bilməyəcəklərini başa düşürlərsə, Rusiyanın da köməklərinə ümid etməzlərsə, hansı üz, hansı "cəsarətlə" və hansı "ağılla" təxribata əl atırlar və bunu cəsarət, ağıl adlandırmaq olarmı? Əlbəttə ki, olmaz. Medvedevin sözlərini də Ermənistanın Aİ ilə əlaqələrini fəal şəkildə inkişaf etdirməsindən qaynaqlanan qısqanclıq hesab etmək özü də ağılsızlıq nümunəsi olmaqla yanaşı, həm də qorxu kompleksinin təzahürüdür. Ermənistan hökumətinin ölkənin Avropa İttifaqına daxil olması prosesinin başlanması ilə bağlı qanun layihəsini təsdiqləməsi fonunda belə bir qorxu da, deyilənləri təhdid hesab etmək də məntiqlidir. Doğrudur, hansısa sənədə, yaxud kağız parçasına imza atmaq, onu təsdiqləmək hələ Ermənistanın dərhal Avropa İttifaqına üzvlüyü demək deyil və Paşinyanın özünü də qeyd etdiyi kimi, bu məsələ ilə bağlı qərarın yalnız referendum yolu ilə verilə biləcəyi reallığı fonunda haylar hələ xam xəyallara düşdüklərini özləri lap yaxşı bilirlər. Elə buna görə də məhz həmin o xam xəyalları girdabında qaldıqları üçün təhdid qorxusu ilə yaşayırlar. Bəlkə də haylar Avropanı məhz Medvedevin dediyi kimi "cənnət" hesab etmirlər, sadəcə, belə bir görüntü yaradırlar, amma Rusiyanın hədəsindən sığınmaq üçün üz tutduqları bəllidir. Utanmazcasına da bəyan edirlər ki, Avropa məhz Rusiyadan yaxşıdır. Yal müqabilində "hər şeyi" satanlar açıq şəkildə bildirirlər ki, bəli, avropalılar tərəfdaşlarına həm pulla, həm də silahla kömək edirlər. Haylar həyasızcasına deyirlər ki, guya onlar ruslardan ancaq təhdid və şantaj görüblər və yene də görməkdədirlər. Bu vaxta qədər rusların kölgəsinə sığınaraq mövcudlarını qoruyanlar Moskvanın onları Ukrayna ssenarisini ilə qorxutmasına ehtiyac duymadıklarını bildirirlər. Hardasa haqlıdırlar, çünki qorxaqları qorxutmağa ehtiyac qalmır. Çünki onlar qorxaq olduqları və günahkar olduqları üçün onsuz da qorxu içərisindədirlər və deyilənləri də ancaq təhdid hesab edirlər...

İnam Hacıyev

Yeni Azərbaycan Partiyası müşavirə keçirib

Azərbaycan Respublikasında 2025-ci il yanvarın 29-na təyin edilmiş bələdiyyə seçkiləri ilə əlaqədar yanvarın 14-də Yeni Azərbaycan Partiyasının Tədbirlər Planına uyğun olaraq Mərkəzi və dairə seçki komissiyalarında fəaliyyət göstərəcək məşvərətçi səs hüquqlu üzvlərlə onlayn müşavirə keçirilib.

Müşavirədə məşvərətçi səs hüquqlu üzvlərin hüquq və

vəzifələri barədə ətraflı məlumat verilib, iştirakçıları maraqlandıran suallar cavablandırılıb, əvvəlki seçkilərdə olduğu kimi, bələdiyyə seçkilərinin də demokratik, şəffaf və ədalətli keçirilməsi üçün Mərkəzi və dairə seçki komissiyalarında fəaliyyət göstərəcək məşvərətçi səs hüquqlu üzvlərin üzərlərinə düşən vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gələcəklərinə əminlik ifadə olunub.

"Moskva Rusiya-Azərbaycan münasibətlərini yüksək qiymətləndirir"

Moskva Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətləri yüksək qiymətləndirir. AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov RF diplomatiyasının 2024-cü ildə fəaliyyətinin yekunlarına dair keçirdiyi mətbuat konfransında bildirib. Rusiyalı nazir deyib: "Rusiya-Azərbaycan münasibətlərinə gəldikdə, mən onları çox yüksək qiymətləndirirəm, onlar etimada əsaslanır. Prezidentlər mütemadi olaraq görüşür, hər hansı qapalı mövzu yoxdur. Prezident Putin və Prezident Əliyev tərəfindən hökumətlərin yeni qarşılıqlı faydalı layihələri stimullaşdırmasına dair iş də qurulub. Bu, həm Şimal-Cənub dəhlizinə, həm də Qafqazda və onun ətrafında digər nəqliyyat layihələrinə aiddir. Bu, həmçinin Xəzər, xüsusən onun dayazlaşmasına da şamil olunur".

Rusiya XİN-in rəhbəri qeyd edib ki, tərəflər beynəlxalq arenada əməkdaşlıq edirlər, təhlükəsizlik, terrorizmlə, mütəşəkkil cinayətkarlıqla mübarizə sahələrində imkanların möhkəmləndirilməsi üzrə Silahlı Qüvvələr, xüsusi xidmət orqanları arasında təmaslar var və praktik addımlar atılır. O vurğulayıb: "Həmkarım, dostum xarici işlər naziri ilə çox sıx əlaqə saxlayırıq".

Lavrov bildirib ki, "tərəflərin BMT, ATƏT-dən başlayaraq, tematik bloklar və iqlimlə bitən xarici siyasət məsələləri üzrə uzunmüddətli məsləhətləşmələri planı var". Xüsusilə nəzərə alsaq ki, Bakı İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyası Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına (COP29) ev sahibliyi edib. "Beləliklə, münasibətlər zəngin və etibarlıdır. 2025-ci ildə onla-

rın bütün sahələrdə daha da fəal inkişaf edəcəyini gözləyirik", - deyərək rusiyalı nazir əlavə edib.

Rusiyalı nazir daha sonra qeyd edib ki, Cənubi Qafqaz dövlətləri bütün problemləri qonşu ölkələrlə həll etməlidir. "Region ölkələri bütün problemləri birbaşa qonşuları ilə həll etməlidir. Ərazimizdən, adət-ənənələrimizdən və tarix anlayışımızdan uzaq olan ölkələr müstəmləkəçi olmayan ölçüdə Aİ missiyasının Sünük bölgəsində təhlükəsizliyi təmin edəcəyini bəyan edəndə, mən bunu heç də anlamıram. Ona görə də biz Prezident Əliyevin təşəbbüsünü fəal dəstəklədik, Prezident Ərdoğan da "3+3" mexanizminin yaradılması təşəbbüsünü dəstəklədi", - deyərək nazir vurğulayıb. Lavrov, həmçinin qeyd edib: "Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişində iki həll olunmamış məsələ var. Onların üstündən keçmək çətinidir. Ya "bəli", ya da "xeyr" qərarını verməlisiniz". Rusiyalı nazir əlavə edib ki, sülh sazişinin nə vaxt və harada imzalanması Azərbaycan və Ermənistanın suveren qərarıdır.

Kiber müharibələr ənənəvi müharibələri əvəz edəcəkmik?

MÜTƏXƏSSİS AÇIQLADI

Kiber müharibələr müasir texnologiyaların inkişafı ilə ortaya çıxmış yeni bir müharibə növüdür. Ənənəvi hərbi münaqişələrdən fərqli olaraq, kiber müharibələrində əsas mübarizə silahları əvəzinə kompüter sistemləri, şəbəkələr və rəqəmsal exnologiyalar vasitəsilə aparılır. Bu müharibələr dövlətlər, təşkilatlar və hətta fərdi şəxslər arasında baş verə bilər. Lakin bu müharibələr ənənəvi müharibələri əvəz edəcəkmik? Mövzu barədə kibertəhlükəsizlik üzrə mütəxəssis Fərid Əmirov SİA-ya açıqlamasında deyib:

"Müharibənin yeni forması olan kiber müharibələr qaçınılmazdır. Bu müharibələr dövlətlər, təşkilatlar, fərdi qurumlar, şəxslər və s. iki fərqli mühit arasında rəqəmsal mühitdə başqaldıran və baş tutan qarşıdurmaları əhatə edir. Bu müharibələrdə əsas hədəf düşməni infrastrukturunu, məlumatlarına, resurslarına hər hansı formada mümkün hücumlar təşkil edərək onları zərərsizləşdirmək və yaxud da məlumatları əldə edərək müəyyən taktiki üstünlüklər qazanmaqdır. Yaxud da müasir insanların psixologiyasına təsir edə biləcək saxta məlumatlar yaymaqla qarşı tərəfi psixoloji olaraq zərərsizləşdirmək və zəiflətmək kimi hallar nəzərdə tutu-

lub. Hər iki müharibə edilən tərəflər arasında məlumatların qorunması əsas toxunulmalı olan məsələlərdən biridir. Kiber müharibələr hal-hazırda demək olar ki istənilən ölkədə müəyyən qədər var. Hətta bəzən dost ölkələr arasında belə kiber müharibə yaxud cinayətkarlıq növlərinin olduğu halları ilə qarşılaşılır. Kiber müharibələrin əsas kritik məqamları məlumatların qorunması olmalıdır. İnfrastrukturun müdafiəsi yeni enerji, nəqliyyat, rabitə və ya insanların yararlandığı sosial yardım göstərən infrastruktur çox risk altında olurlar. Kiber casusluq və əks-hücumlar haqqında danışmaq olar ki, onlar bir-birinin planını öyrənmək üçün bəyaz qeyd etdiyim kimi müxtəlif kiber casusluqlar həyata keçirir. Həmçinin müxtəlif siyasi və ekonomik şəkildə ölkəyə zərər vermək üçün addımlar atır ki, bunlarında qarşısını almaq lazımdır."

Xeyrənsə Piriyeva

Elçin Bayramlı

Global GMO terroru: Ciddi təhlükə qarşısında

Neftə nəzarət edirsənsə ölkələrə, qidaya nəzarət edirsənsə insanlara nəzarət edirsən- Henri Kissencer

Ölkəmizdə genetik strukturu şübhəli genlərlə dəyişdirilmiş məhsulların istehsalı, idxalı və satışı getdikcə artır. Bazar-dükənlər belə məhsullarla doludur. Dünyada açıq şəkildə qida terrorunun həyata keçirildiyi bir vaxtda bu sahədə müdafiəsiz qalmaq çox təhlükəlidir. Genetik modifikasiya olunmuş məhsulları, süni kimyəvi əvəzləyicilərlə hazırlanmış qida məmulatları artıq qida rasionumuzda çox nəhəng yer tutur. Bu tendensiya isə özü ilə çoxsaylı sosial, iqtisadi, hətta siyasi cəhətdən strateji təhlükələr yaradır.

Əvvəlcə, qeyd edək ki, transgen məhsullar becərilərkən uyğun olmayan genlər birləşdirilir. Gen heyvanlardan, bitkilərdən, hətta viruslardan götürülə bilər. Alimlərin əksəriyyəti GMO məhsulların geniş yayılmasının əleyhinədir.

Araşdırmalara görə, hazırda insanların 70-80 faizi genetik dəyişikliyə məruz qalan məhsullarla qidalanırlar. Bu məhsulların zahiri gözəlliyi arxasında dəhşətli və təhlükəli xəstəliklər dayanır. Tədricən insanların gen strukturunda ciddi dəyişikliklər baş verir. Hətta yaxın gələcəkdə bir sıra təhlükəli xəstəliklərin yaranması və yayılması da ehtmal edilir. Bir sıra alimlər israr edirlər ki, belə məhsullardan daimi istifadə insanları mutantlara və zombilərə çevirəcək.

Ən təhlükəlisi isə budur ki, bu məhsullar insanın genetik strukturunda dəyişiklərə səbəb olur. Belə məhsullarla qidalanan adamın övladlarında dəyişikliklər təhlükəli, nəvələrində isə faciəli formada olur. Özü reproduksiya verməyən transgen məhsullar insanlarda da sonsuzluq yaratmaq xüsusiyyətinə malikdir.

Təsədüfi deyil ki, hazırda bir sıra ölkələr geni dəyişdirilmiş məhsulların istehsal və satışına qadağa qoyub. Bir çox ölkələrdə isə transgen məhsulun xüsusi işarələnməsi qaydaları tətbiq olunur. Lakin dünyada tamamilə GMO-laşdırılmış qarğıdalı və portağaldan hazırlanan məhsulların üzərində də "tərkibində GMO yoxdur" qeydi vurulur.

Fransada aparılan elmi araşdırmada GMO məhsulların xərcəng yaratdığı təcrübədə sübut olundu. Alimlər bildirlər ki, GMO bütün orqanizmi tədricən məhv edir.

Rusiyanın Timiryazev adına Bitkilərin Fiziologiyası İnstitutunun bir qrup alimi də apardıqları elmi araşdırmalar nəticəsində transgen məhsullara qarşı çıxıb. Alimlər bildirlər ki, belə məhsullar sağlamlıq üçün çox ciddi təhlükələr yaradır.

Almaniya mütəxəssisləri isə GMO məhsul becərilməsi zamanı digər qiymətli bitki sortlarının məhv edilməsinə etiraz bildirlər. Onların fikrincə, yaxın gələcəkdə itirilmiş təbii məhsulları bərpa etmək mümkün olmayacaqdır.

Aydın ki, GMO texnologiyasının arxasında nəhəng global trans korporasiyalar dayanır və bu prosesdə həm də gizli məqsədlər güdülür. Böyük elmi mərkəzlərin onların nəzarətində olduğu qeyd edilir. Məhz buna görə, GMO-ya qarşı mübarizə effekt vermir.

Alıcılar ağına bozuna baxmadan istənilən ucuz məhsulu almaqda maraqlıdırlar. Lakin bilmirlər ki, GMO gecpartlayın bombadır. Bizdə bir çoxunun da təqəddirən xoşu gəlir, özləri bir yana uşaqları da dadandırblar "McDonalds" kimi yerlərə, süni kimyəvi şirniyyatlara və içkilərə. "Fast-food şəbəkələrinin, xüsusilə də "McDonalds"-ın menyusunun bəzəyi olan hamburger, hot-dog və digər yeməklərində istifadə edilən qidalar tamamilə transgen məhsullardır.

Mələmür ki, broylar toyuqları hormonla böyüdülmüş, əksər bitki yağları GMO məhsullardan hazırlanırlar. "Cipsi"lərin hazırlanmasında yalnız GMO kartof növündən istifadə edilir. Şirniyyatlarda kimyəvi şəkərdən, GMO məhsullardan yararlanırlar. Bütün bunlar bioloji strukturun dağılmasına və insanın immunitet qabiliyyətinin məhv olmasına gətirib çıxarır. Ölkəyə idxal olunan məhsulların kimyəvi tərkibi kömrükdə ciddi yoxlanmalıdır. GMO məhsullar ölkəyə buraxılmamalıdır. Eyni zamanda, ölkədə GMO toxum ekilməsinə ciddi qadağa qoyulmalıdır.

Bu gün GMO məhsullar ölkədə bir çox yerli bitkilərin nəslini kəsmək üzrədir. GMO isə reproduksiya vermir. Üstəlik, torpağı özünə öyrəşdirir, sonra orda təbii bitki yetişmir. Məcbursən, ancaq GMO toxum almağa. Nəticədə, bütün aqrar sektor qalacaq bu sahədə monopoliya yaranan iri korporasiyaların əlinə. Bu isə ərzaq təhlükəsizliyi cəhətdən dəhşətli təhlükədir. Bir il toxum verməsələr bizim kənd təsərrüfatı ağır vəziyyətə düşəcək. Və ya istədikləri qiyməti qoyacaqlar. Bu proses bizə çox baha başa gələcək. Ölkənin böyük təbii potensialı var, milyard tonlarla təbii kübrə var, münbit torpaqlar, gözəl iqlim şəraiti, məhsuldar təbii toxumlar var. Bu halda biz niyə hansısa şübhəli xarici şirkətdən asılı vəziyyətə düşməliyik?

Qeyd etmək lazımdır ki, son 10 ildə Azərbaycanda əlil və ciddi xəstəliklərlə doğulan uşaqların sayı artır. Mütəxəssislər yeni doğulanların 30-40 faizinin genetik fəsadlara məruz qaldığını bildirlər. Bundan başqa, təhlükəli xəstəliklərin, immun çatışmazlığı və qan azlığının da geniş yayılması etiraf olunub. Burda GMO-nun əsas rollardan birini oynamağına şübhə yoxdur.

Beləliklə, GMO məhsullar Azərbaycan əhalisi və ölkə iqtisadiyyatı üçün böyük təhlükədir. Gec də olsa bu vəziyyətdən çıxmağa çalışmalıyıq. Yerli toxumçuluğun inkişafı üçün prezidentin xüsusi fərman və tapşırıqları var, bu sahədə bəzi işlər də görülüb, yerli toxumçuluq təsərrüfləri yaradılıb. Amma bu işi daha böyük miqyasda aparmaq lazımdır. Biz yerli toxumlarımızı sıradan çıxarılmasına, əhalimizin sağlamlığına zərər dəyməsinə imkan verməməliyik. Hökumət bu barədə ciddi düşünməlidir.

İstiqlal yolumuzun ilk zirvəsi

Tariximizdə yer alan 20 Yanvar faciəsindən 35 il keçsə də, baş verənlər unudulmur və qan yaddaşımıza əbədi köçüb. Həm kəder, həm də qürur doğuran səhifəmizə çevrilən və Azərbaycan xalqının tarixinə Qanlı Yanvar faciəsi kimi daxil olan 1990-cı il 20 Yanvar hadisəsi XX əsrdə xalqımıza qarşı yeridilən düşünülmüş siyasətin növbəti təzahürü idi. Bu tarix Azərbaycan tarixinə silinməyən səhifələr yazdı, xalqın milli azadlığı, müstəqilliyi üçün yollar açdı. 1990-cı ilin yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə nahaq qanlar tökül-sə də, Azərbaycan xalqının iradəsini, milli azadlıq uğrunda mübarizə əzmini qıra bilmədi. 70 il imperiya dövründə yaşayan Azərbaycan xalqına qarşı keçmiş sovet dövlətinin hərbi maşınının həyata keçirdiyi hərbi təcavüz insanlığa qarşı törədilmiş ən ağır cinayətlərdən biri kimi qiymətini almış oldu. Bu, uzun illər sovet imperiyasının əsarətində yaşayan xalqın azadlıq səsini ucaltdığı, öz suverenliyi uğrunda cəsəret nümayiş etdirdiyi şərəfli tarixdir.

Milli azadlıq və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizəyə qalxmış dinc əhaliyə silahlı təcavüz nəticəsində günahsız insanların qətlə yetirilməsi və yaralanması totalitar sovet rejiminin süqutu ərəfəsində onun cinayətkar mahiyyətini bütün dünyaya bir daha nümayiş etdirdi. Həmin dövrün tarixinə nəzər salsaq görərik ki, 1990-cı ilin yanvar ayında M.Qorbaçov başda olmaqla sovet imperiyasının rəhbərliyi Bakıda vəziyyətin gərginləşməsinə və hakimiyyətin təhlükədə olduğunu bəhanə edərək qoşunun yeridilməsi üçün müxtəlif əsassız məlumatlar yayırdı. Guya Bakıya qoşun hərbi qulluqçuların ailələrini qorumaq, hakimiyyətin zorakılıqla ələ keçirilməsinin qarşısını almaq üçün yeridilmişdi. Əslində isə bu, tamamilə saxta bir tezis idi. 1990-cı il yanvarın 19-da M.Qorbaçov SSRİ Konstitusiyasının 119-cu, Azərbaycan SSR Konstitusiyasının 71-ci maddələrini kobud şəkildə pozaraq, yanvarın 20-dən Bakıda fəvqəladə vəziyyət elan edilməsi haqqında fərman imzaladı. Lakin əhalinin bundan məlumatsız qalması üçün SSRİ DTK-nın "Alfa" qrupu tərəfindən yanvarın 19-da saat 19.27-də Azərbaycan televiziyasının enerji bloku partladıldı, respublikada televiziya verilişləri dayandırıldı. Gecə isə qoşun fəvqəladə vəziyyət elan edilməsindən xəbərsiz olan şəhərə daxil oldu və dinc əhaliyə amansız dən tutuldu.

XƏSTƏXANALAR, TƏCİLİ YARDIM MAŞINLARI ATƏŞƏ TUTULDU, HƏKİMLƏR ÖLDÜRÜLDÜ...

Plan üzrə hər şey əvvəlcədən hazırlanmışdır. Ssenari üzrə baş tutan əməliyyatlar Bakını qan dənizinə çevirmişdir. Bakıda fəvqəladə vəziyyətin elan olunması haqqında məlumat əhaliyə yalnız yanvarın 20-də səhər saat 7-də respublika radiosu ilə çatdırıldı. Həmin vaxt isə öldürülənlərin sayı 100 nəfərə çatmışdı. Belə ki, artıq yanvarın 20-də 131 insan öldürülmüşdü ki, onlardan 117-si azərbaycanlı, 6-sı rus, 3-ü yəhudi, 3-ü tatar idi. 744 adam ağır xəsarət almış, 4 şəxs itkin düşmüş, 400 nəfər isə həbs edilmişdi. Sovet qoşunları fəvqəladə vəziyyət elan olunmayan rayonlara - yanvarın 25-də Neftçalaya, bir gün sonra isə Lənkərana yeridilmiş, nəticədə hər iki rayonda dinc insanlar qətlə yetirilmişlər. Beləliklə, sovet qoşunlarının Bakıya və Azərbaycanın digər rayonlarına hərbi müdaxiləsi nəticəsində öldürülən insanların sayı rəsmi olaraq 147-yə çatmışdı. Adamları xüsusi qəddarlıqla və yaxın məsafədən güllələmişlər. Xəstəxanalar, təcili yardım maşınları atəşə tutulmuş, həkimlər öldürülmüşdür. Baş verən hadisələr 1948-ci ilin Ümumdünya İnsan Hüquqları Bəyannaməsi, 1966-cı ilin Mülki və Siyasi Hüquqlar haqqında Beynəlxalq Aktı, 1966-cı ilin İqtisadi, Sosial və Mədəni Hüquqlar haqqında Aktı və 1975-ci ilin Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Mü-

şavirəsinin Helsinki Yekun Aktı, ATƏM-in 1989-cu il Vyana görüşünün son qərarı, hərbi əməliyyatların aparılmasını tənzimləyən qüvvədə olan müqavilələr, əsasən də 1980-ci ilin döyüş zamanı yüngül fırlanan və yayılan güllələrin istifadə edilməməsi Bəyannaməsi də buraya daxil olmaqla qüvvədə olan bütün insan hüquqlarına əsaslanan beynəlxalq müqavilələr kobudcasına pozulmuşdur.

Yanvarın 20-də artıq bütün dünya Bakıda törədilmiş dəhşətli qırğından xəbər tutdu. Artıq sovet qoşunlarının Bakıya hərbi müdaxiləsi dünyanın bir sıra ölkələrində etirazla qarşılanmışdır. M.Qorbaçovun atdığı bu addımı kəskin tənqid etmişlər.

AZƏRBAYCAN ÖZ AZADLIĞI VƏ MÜSTƏQİLLİYİ UĞRUNDA İLK ŞƏHİDLƏRİNİ VERDİ

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin tarixinə qanlı 20 Yanvar faciəsi xalqımızın şərəf və qəhrəmanlıq səhifəsi kimi yazıldı. Azərbaycan tarixində qanlı yazılmış bir səhifə olsa da, bu tarix Azərbaycanın istiqlal yolunun ilk zirvəsi, milli məfkurəmizin azadlıq istəyinin oyanış günüdür. Xalq o günlərdə böyük bir həqiqəti - həqiqi liderin meydanda olmamasını da bütün mahiyyəti ilə dərk etdi. O müdhiş gündə Ulu Öndər Heydər Əliyev xalqının səsine hər kəsdən əvvəl səs verdi. Ümummilli Lider Moskvada xüsusi nəzarət altında ola-ola, özünün və ailə üzvlərinin həyatını açıq təhlükə qarşısında qoyaraq, hadisələrdən dərhal sonra, 1990-cı il yanvarın 21-də ailəsi ilə birlikdə ölkəmizin Moskvadakı Daimi Nümayəndəliyinə gələrək, təcavüzə kəskin etirazını bildirdi, faciəni törədənəri, şəxsən M.S.Qorbaçovu kəskin ittiham etdi, qoşunların Bakıdan çıxarılmasını tələb etdi. Ulu Öndər Heydər Əliyev bununla, hər şeydən əvvəl, Vətən, xalq qarşısında vətəndaşlıq və milli mövqeyini nümayiş etdirdi.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin yenedən hakimiyyətə qayıdışı Azərbaycanda müstəqil dövlətçilik ideyalarının bərqərar olmasına şərait yaratdı. Bundan sonra, 1990-cı ilin qanlı Yanvar faciəsinə dövlət səviyyəsində tam siyasi-hüquqi qiymət verildi. "20 Yanvar faciəsinin 4-cü ildönümünün keçirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1994-cü il 5 yanvar tarixli Fərmanında deyilir: "Xalqımızın tarixinə Qanlı Yanvar faciəsi kimi daxil olmuş 1990-cı ilin yanvarın 20-də Azərbaycan öz azadlığı və müstəqilliyi uğrunda ilk şəhidlərini vermişdir. Tarixin yaddaşına qanlı yazılmış həmin gündən bizi 4 il-

lə xatırlayır və onların əziz xatirəsini böyük ehtiramla yad edir. Ölkəmizin hər yerində, eləcə də xarici dövlətlərdə tədbirlər keçirilir. 20 Yanvar gününün Azərbaycanın suverenliyi, istiqlaliyyəti və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizə rəmzi kimi qeyd olunur. Azərbaycan xalqı azadlıq eşqi ilə, əliyalın rus ordusunun qarşısına çıxanda çox qurbanlar verdi. Amma vüqarla deyək ki, 20 Yanvarda yeni Azərbaycan doğuldu.

1990-cı ilin 20 Yanvar hadisələri zamanı Azərbaycan xalqı öz azadlığı və müstəqilliyi uğrunda çox sayda şəhid verdi. Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi, "Azərbaycan bu mübariz oğul və qızlarının şücaətini daim yüksək qiymətləndirir, onların ruhuna ehtiram göstərir, xatirəsini hər zaman uca tutur".

Prezident İlham Əliyevin uğurlu sosial siyasəti nəticəsində 20 Yanvar hadisələri ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslər və şəhid ailələri üçün etibarlı sosial müdafiə sistemi formalaşmışdır. Ölkəmizdə şəhidlərin xatirəsinin uca tutulmasına, şəhid ailələrinin sosial məsələlərinin yoluna qoyulmasına xüsusi diqqət yetirilir.

Bəli, Azərbaycan xalqı öz müstəqilliyini bərpa etdi. Azərbaycan 30 ilə yaxın işğal altında olan torpaqlarını öz gücü ilə döyüş meydanında azad etdi. Bu gün müstəqil Azərbaycanın hər bir yerində üç rəngli bayrağımız dalğalanır.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev

lik zaman məsafəsi ayırırdı. Təəssüf ki, 4 il ərzində 20 Yanvar hadisələrinə dövlət səviyyəsində lazımi siyasi-hüquqi qiymət verilməmişdir". Fərmanla Milli Məclisə 20 Yanvar hadisələrinə tam siyasi-hüquqi qiymət verilməsi, bu məqsədlə parlamentin xüsusi sessiyasının keçirilməsi məsələsinə baxılması tövsiyə edilirdi. Milli Məclisdə müzakirələrin yekunu olaraq 1994-cü il martın 29-da qəbul edilən qərarda, nəhayət ki, 1990-cı ilin qanlı 20 Yanvar faciəsinə dövlət səviyyəsində tam siyasi-hüquqi qiymət verildi.

MÜSTƏQİLLİK, İSTİQLAL VƏ HÜRRİYYƏT UĞRUNDA MİLLİ AZADLIQ HƏRƏKATININ ZİRVƏSİ

Xalqın azadlığını, şərəf və ləyaqətini uca tutan Vətən övladları canlarından keçərək şəhidlik zirvəsinə ucaldı. Azərbaycan xalqının sınağa çəkildiyi, qəhrəman oğulların əbədi yaşamaq naminə ölümə qəşəng gedərək şəhid olduqları o müdhiş gecə - 20 Yanvar xalqımızın qan yaddaşına çevrildi. Şəhidlərimiz 20 Yanvar xalqımızın müstəqillik, istiqlal və hürriyyət uğrunda apardığı milli azadlıq hərəkatının zirvəsi kimi Azərbaycan tarixinə həkk etdilər. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin dediyi kimi, "Bu təcavüz xalqımızı mənəvi cəhətdən çox sarsıtsa da, itkilərə məruz qoysa da, onun mənliliyini tapdalaya bilmədi, qürurunu sındıra bilmədi, qəhrəmanlıq salnaməsinə yeni bir səhifə kimi yazıldı". Tariximizin bu səhifəsi imperiya güllələrinin səsindən açıldı və şəhidlərimizin qanı ilə əbədi olaraq yazıldı. Bakımızın sinəsində "Şəhidlər xiyabanı" yarandı.

Artıq həmin hadisədən 35 il ötür. Xalqımız igid övladlarının fədakarlığını məhəbbət-

2018-ci ilin sentyabrında Bakının Azadlıq meydanında keçirilmiş hərbi paradada çıxışında bildirmişdir ki, gün gələcək Azərbaycan Bayrağı bu gün hələ də işğal altında olan bütün torpaqlarda qaldırılacaqdır. Artıq bu tarixi yaşadıq. "Bu günü bizə bəxş edən müzəffər Silahlı Qüvvələrimiz döyüş meydanında cəsəret, qəhrəmanlıq, fədakarlıq göstərərək düşməni bizim əzəli torpaqlarımızdan qovmuşdur. Bu, böyük tarixi hadisədir. Azərbaycan xalqının çoxəsrlik tarixində buna bənzər parlaq Qələbə olmamışdır", - deyən Prezident qeyd ki, qırx dörd gün ərzində döyüş meydanında düşməni məğlub edərək, şəhər və kəndlərimizi azad edərək Azərbaycan əsgər və zabiti əsl qəhrəmanlıq göstərmişdir. Hər gün biz irəli gedirdik, bir gün belə geriye addım atmamışdıq. Düşməni ordusu Azərbaycan Ordusunun, Silahlı Qüvvələrin peşəkarlığını, fədakarlığını görərək daha da böyük təşvişə düşürdü və onların özlərinin etirafına görə, 44 günlük müharibə zamanı Ermənistan ordusunda 12 min fərari olmuşdur. Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin bir nəfər də olsun hərbcisi döyüş meydanını tərk etməmişdir. Bu, Azərbaycan xalqının əyilməz ruhunu və yüksək mənəvi keyfiyyətlərini bir daha bütün dünyaya nümayiş etdirdi. Azərbaycan Ordusunun Qarabağda başladığı lokal xarakterli antiterror tədbirlərinin qısa müddətdə öz müsbət nəticəsini verməsi, separatçıların təslim olması əlbəttə ki, ölkəmizin növbəti uğuru oldu. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin qətiyyəti, müdrik siyasətinin nəticəsidir ki Azərbaycan tarixinə böyük uğurlar və nailiyyətlər həkk olunur. Bu gün müstəqillik tariximizin ən şərəfli, qürurlu zamanı yaşayırıq. Şəhidlərimizin ruhu şaddır.

Zümrüd BAYRAMOVA

Təhlükəli irqçilik ideologiyası

Prezident İlham Əliyev: "Gün gələcək ki, Qərbi azərbaycanlılar öz doğma torpaqlarına qayıdacaqlar"

Təcavüzkar erməni millətçiləri tərəfindən xalqımıza qarşı iki yüz ilə yaxın bir dövrdə yeridilən soyqırımı siyasətinin məqsədi azərbaycanlıları tarixi torpaqlarından qovmaq, xarici havadarlarının köməyi ilə həmin yerlərdə Ermənistan dövləti yaratmaq olub. Bu mənfur ideyanı reallaşdırmaq istiqamətində ardıcıl olaraq hərbi, ideoloji və təşkilati xarakterli tədbirlər həyata keçirilib. Azərbaycanlılar tədricən doğma torpaqlarından qovulub, onların ərazilərində başqa ölkələrdən köçürülmüş ermənilər məskunlaşdırılıb. Azərbaycanlılara qarşı yeridilən soyqırımı siyasəti tarixi əsrləri əhatə edir və hadisələri ardıcılıqla izləsək, görürük ki, hadisələr eyni ssenari əsasında baş verib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 7-də yerli televiziya kanallarına müsahibəsində bildirdiyi kimi, "İndiki Ermənistan ərazisi, demək olar ki, vaxtilə onun mütləq əksəriyyətini təşkil edən hissəsi azərbaycanlıların yaşadığı tarixi torpaqlardır. Bu gün biz deyirik ki, 300 min Qərbi azərbaycanlı o bölgələrə qayıtmalıdır. Amma bütövlükdə o bölgədən çıxmış və bu gün Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində yaşayanların və onların nəvələrinin, nəticələrinin sayı 300 mindən bir neçə dəfə çoxdur. Hələ XIX əsr rus imperiyasının xəritələrinə baxın. Orada bütün toponimlərin Azərbaycan mənşəli olması göz önündədir, ya da rus imperiyasının XX əsrin əvvəllərində tərtib edilmiş xəritələri. Orada da bütün şəhərlərin adları Azərbaycan mənşəlidir. Orada siz "Sevan gölü" adlı bir göl görməzsiniz. Orada Göyçə gölü yazılıb. Biz deyəndə ki, bu, bizim tarixi torpağımızdır, biz həqiqəti deyirik. Bunu hətta bu yaxınlarda mətbuata çıxmış Ermənistanın birinci faşist prezidentinin çıxışında da özü deyir ki, üç rayonda azərbaycanlılar əksəriyyət təşkil edirdi. Bəli. Əksəriyyət yox, tam azərbaycanlılardan ibarət olan kəndlər idi".

və xalqının qüdrətini, sarsılmaz iradəsini, Ordumuzun gücünü beynəlxalq səviyyədə nümayiş etdirən möhtəşəm Qələbə yeni reallıqlar yaradıb. 2020-ci il sentyabrın 27-də Azərbaycan Prezidentinin siyasi iradəsi, diplomatik gücü və hərbi sərkərdəlik bacarığı nəticəsində 30 il işğal altında qalan torpaqlarımız 44 gün ərzində düşməndən azad edildi. Belə bir Zəfər qazandığımız dövrdə əlbəttə ki, Qərbi Azərbaycan həqiqətlərinin öyrənilməsi, dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, erməni saxtakarlıqlarının, erməni yalanlarının sona qədər ifşası və son 200 ildə Qərbi Azərbaycandan qovulmuş azərbaycanlıların, onların varislərinin hüquqlarının beynəlxalq müstəviyə çıxarılması vacib məsələlərdədir.

"BU MƏSƏLƏ GÜNDƏLİKDƏN ÇIXMAYACAQ, O VAXTA QƏDƏR Kİ, AZƏRBAYCANLILAR TƏHLÜKƏSİZLİK ŞƏRAİTİNDƏ QƏRBI AZƏRBAYCANA VƏ O CÜMLƏDƏN QƏRBI ZƏNGƏZURA YERLƏŞƏCƏKLƏR"

Azərbaycan Prezidentinin qüdrəti və apardığı uğurlu xarici və daxili siyasət sayəsində Qərbi azərbaycanlıların da tarixi torpaqlarına qayıdacağı gün artıq uzaqda deyil. Azərbaycan Prezidenti müsahibəsi zamanı bildirib ki, yaxşı olardı ki, Ermənistanın baş naziri Qərbi Azərbaycan İcmasının nümayəndələrini qəbul etsin. Bildiyimə görə, onlar İrəvana da gətməyə hazırdılar: "Qəbul etsin, onların dilindən onların problemlərini eşitsin, dinləsin onları. Yəni, onlar oradan əsassız qovulmuşlar. Onların tam hüququ var ki, oraya qayıtsınlar. Əgər bunu etməsə, onda hansı Avropa demokratiyasından söhbət gedir? Axı, Ermənistan özünü bu gün Avropa demokratiyası yolu ilə gedən ölkə kimi təqdim edir. Qoy, onu əyani şəkildə göstərsin. Eyni zamanda, hesab edirəm ki, ATƏT də bu məsələ ilə bağlı öz mövqeyini bildirməlidir. Biz Avropa Komissiyasından da mövqə gözləyirik. Yəni, sadəcə olaraq, bunu görməzliyə vurmaq düzgün addım deyil. Bu, ciddi problemdir. Bu, yüz minlərlə insanın hüquqlarının bərpası məsələsidir. Bu, insan hüquqları məsələsidir. Bu, ədalət məsələsidir. Bu, eyni zamanda, göstərəcək ki, indiki Ermənistan rəhbərliyi faşist deyil. Çünki üç prezident faşist idi. Yəni, onların açıqlamaları, əməlləri, Xocalı soyqırımında üçünün də iştirakı və bir çox digər sübutlar var. Əgər indiki baş nazir demokratdırsa, özü də Avropa demokratiyasının, necə deyirlər, "banisi olan" Fransa prezidenti Makronun dostudursa, qoy, onu göstərsin, qoy, icazə versin. Yəni, bizim isteyimiz bundan ibarətdir və bunu tələb etmək hər hansı bir ərazi iddiasında olmaq demək deyil. Sadəcə olaraq, buna insan hüquqları nöqtəyi-nəzərindən yanaşmaq lazımdır və biz bu məsələni gündəlikdən çıxartmayacağıq. Halbuki bizə belə təkliflər var. Amma bunu hamı bilsin, həm Ermənistan, həm onun arxasında duranlar ki, bu məsələ gündəlikdən çıxmayacaq, o vaxta qədər ki, azərbaycanlılar təhlükəsizlik şəraitində Qərbi Azərbaycana və o cümlədən Qərbi Zəngəzura yerləşəcəklər".

İNSANLIĞA QARŞI CİNAYƏTLƏR

Məlum olduğu kimi, Levon Ter-Petrosyanın 1993-cü ildə Ermənistanın prezidenti qismində etdiyi, azərbaycanlılara qarşı həyata keçirilmiş etnik təmizləmənin Ermənistanın dövlət siyasəti olduğunu təsdiq edən çıxışının videoyazısı bu yaxınlarda mətbuatda yayılıb. Hakimiyyət illəri Azərbaycan torpaqlarının işğalı və azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə əməllərinin böyük hissəsinin aparıldığı dövrə təsadüf edən Ter-Petrosyanın bu bəyanatı Ermənistanın sistemli etnik təmizləmə siyasətini və bu kimi fəaliyyətlərə rəvac verən təhlükəli irqçilik ideologiyasını sübuta yetirən fəvqəladə əhəmiyyətə malik bir dəlildir.

Hakimiyyət illəri Azərbaycan torpaqlarının işğalı və azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə əməllərinin böyük hissəsinin aparıldığı dövrə təsadüf edən Ter-Petrosyanın bu bəyanatı Ermənistanın sistemli etnik təmizləmə siyasətini və bu kimi fəaliyyətlərə rəvac verən təhlükəli irqçilik ideologiyasını sübuta yetirən fəvqəladə əhəmiyyətə malik bir dəlildir. Bu fikirlər Qərbi Azərbaycan İcmasının açıqlamasında yer alıb. Açıqlamada, həmçinin bildirilib: "Bu bəyanat etnik təmizləmə və işğal siyasətinin arxasında məqsədyönlü niyyətin olmasını, Ermənistanın dövlət məsuliyyətini, insanlığa qarşı cinayətlərin və sülh pozuculuğu cinayətlərinin sistemli və mütəşəkkil xarakterini və konkret planın mövcudluğunu sübut edir. Bu məsələ ilə əlaqədar olaraq, Qərbi Azərbaycan İcması BMT-nin Baş katibi Antonio Quterreşə və BMT-nin İnsan Hüquqları üzrə Ali Komissarı Folker Türkə məktublar ünvanlayıb. Məktublarda Ermənistanın sistemli şəkildə dövlət səviyyəsində həyata keçirdiyi irqi ayrışdırıcı və etnik təmizləmə siyasətinin beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən qətiyyətlə qınanması üçün çağırış edilir. Qərbi Azərbaycan İcması beynəlxalq ictimaiyyətin Ermənistanın irqi ayrışdırıcı siyasətinə qarşı qətiyyətli mövqə tutmasına nail olmaq üçün

söylərini davam etdirəcək".

Xatırladaq ki, Qərbi Azərbaycan İcması 1989-cu ildən fəaliyyət göstərən "Azərbaycan Qaçqınlar Cəmiyyəti" İctimai Birliyinin hüquqi varisidir. İctimai Birliyin adı dəyişdirilərək "Qərbi Azərbaycan İcması"na çevrilib, 1988-1991-ci illərdə qaçqın düşən azərbaycanlılar barədə faktların və sənədlərin toplandığı və saxlandığı yeganə ictimai qurumdur. 1988-1991-ci illərdə Qərbi Azərbaycandan qovulmuş 50 mindən çox ailənin 20 minə qədərində dəymiş ziyan hesablanıb və hazırda bu işlər davam etdirilir.

"ERMƏNİSTAN RƏHBƏRLİYİNDƏN ÇOX DƏQİQ VƏ BEYNƏLXALQ HÜQUQA UYGUN MÖVQE GÖZLƏYİRİK"

Hələ XIX əsrdə Çar Rusiyası tərəfindən Osmanlı və İran ərazisində ermənilərin kütləvi şəkildə Cənubi Qafqaza köçürülməsi ilə azərbaycanlıların öz tarixi torpaqlarında sıxışdırılması prosesinə başlanılıb. XX əsrin əvvəllərində azərbaycanlılara qarşı məqsədyönlü şəkildə həyata keçirilmiş etnik təmizləmə, soyqırımı siyasəti nəticəsində xalqımız ağır məhrumiyyətlərlə, faciələrlə üzləşib. 1918-1920-ci illərdə yüz minlərlə azərbaycanlı qətlə yetirilib, öz yurdlarını tərk etmə məcburiyyətində qalaraq qaçqına çevrilib, yüzlərlə Azərbaycan kəndi yer üzündən silinib. Ötən əsrdə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqutundan sonra Zaqafqaziyanın sovetləşməsindən öz çirkin məqsədləri üçün istifadə edən ermənilər 1920-ci ildə Zəngəzuru və Azərbaycanın bir sıra digər torpaqlarını Sovet hakimiyyətinin köməyi ilə Ermənistan SSR-in ərazisinə daxil etməyə nail olublar. Cənab Prezident qeyd edib ki, 1920-ci ildə sovet hökumətinin qərarı və erməni millətçilərinin təkidi ilə bizim digər tarixi torpağımız Zəngəzuru da Azərbaycandan ayıraraq Ermənistanla birləşdirildi. Dövlət başçısı bunu xalqımıza qarşı növbəti cinayət kimi qiymətləndirib: "Zəngəzurun Ermənistanla verilməsi bir daha onu göstərir ki, bu, çox yanlış, səhv addım idi və dediyim kimi xəyanət idi". 1948-1953-cü illərdə xalqımız növbəti deportasiyaya məruz qalıb. Tarixin təkrarlanan dövrlərində xalqımız bir çox əziyyətlərin, deportasiyaların şahidi

olub. SSRİ Nazirlər Sovetinin 23 dekabr 1947-ci il "Ermənistan SSR-dən kolxozçuların və başqa azərbaycanlı əhalinin Azərbaycan SSR-in Kür-Araz ovalığına köçürülməsi haqqında" xüsusi qərarına və 1948-1953-cü illərdə azərbaycanlıların öz tarixi torpaqlarından kütləvi surətdə deportasiyasına dövlət səviyyəsində nail olublar.

"TƏHLÜKƏSİZLİK ZƏMANƏTİ VERİLMƏLİDİR"

Ulu Öndər Heydər Əliyevin 1987-ci ilin noyabrında vəzifələrdən uzaqlaşdırılardan iki həftə sonra erməni millətçiləri yenidən "fəaliyyətə" başladılar. Yaxın keçmişimizdən bəllidir ki, 1988-1989-cu illərdə azərbaycanlıların tarixi-etnik torpaqlarından - Ermənistandan növbəti deportasiyası baş verib. "Biz XX əsrdə üç dəfə deportasiyaya məruz qaldıq və hər dəfə bu deportasiya böyük fəsadlara gətirib çıxarırdı. 1920-ci ilin noyabrında Qərbi Zəngəzur Azərbaycandan ayrıldı və Ermənistanla birləşdirildi. Ondan iki il əvvəl, əfsuslar olsun ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti İrəvan şəhərini Ermənistanla bağışladı və ondan sonrakı dövrdə xalqımız nə qədər əzab-əziyyət çəkib. Ona görə vaxt gəlib ki, Ermənistan şərait yaratsın, Qərbi azərbaycanlılar öz dədə-baba yurdlarına qayıda bilsinlər", - deyən Prezident bildirib ki, əlbəttə ki, biz bu məsələdə Ermənistan rəhbərliyindən çox dəqiq və beynəlxalq hüquqa uyğun mövqə gözləyirik: "Onlar hələ ki, susmağa üstünlük verirlər. Halbuki biz bu məsələni dəfələrlə dilə gətirmişik və onlardan konkret cavab gözləyirik. Nə vaxt, hansı şərtlərlə azərbaycanlılar o bölgələrə qayıda bilərlər? Xüsusilə nəzərə alsaq ki, azərbaycanlıların yaşadığı kəndlərin böyük əksəriyyəti indi tamamilə boş qalıb, orada heç kim yaşamır, ora qayıtmaq o qədər də böyük problem olmasın, yeni ki, kimisə oradan köçürmək lazım olmayacaq. Sadəcə olaraq, təhlükəsizlik zəmanəti verilməlidir. Onların orada yaşama hüququ tanınmalıdır və əlbəttə ki, onların fəaliyyəti üçün şərait yaradılmalıdır. Yəni, bizim tələbimiz bundan ibarətdir və mən ümid edirəm, gün gələcək ki, Qərbi azərbaycanlılar öz doğma torpaqlarına qayıdacaqlar".

44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycan qazandığı Zəfər tariximizə yeni bir salnaməni həkk etdi. Azərbaycan dövlətinin

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Astroloqlar deyir ki, adlar yeni doğulan körpəyə verilirən belə, fərqi olmadan adı qoyan onun gələcəyini yazır. Astrologiyada eynilə rəqəmlərin insanların üzərində təsirinin olması kimi, hərflərin də insanlar üzərində çox böyük təsiri olduğu artıq sübut edilib. Hər kəs adının layiqli daşıyıcısı olur. İstər yaxşı, istərsə də pis mənada. Amma insanların adlarına görə onları mühakimə etmək də doğru deyil. Astroloqlar fikirləşir ki, insanların yaxın ətrafında olan mənfi enerjili adları olanlar insana pis təsir edir. Yəni, ətrafında bədbin adlı birisi varsa bu adın sahibi qədər sənə də pis təsir edə bilər.

İnsanın adının taleyinə sirayət etməsi inancı Qədim Misir və hind mədəniyyətindən qaynaqlanır. Maraqlı burasıdır ki, Hindistanda hələ də bu ənənəyə sadıq qalırlar. Hazırda bu ölkədə doğulan hər yeni körpə üçün astroloq-kahin-münəccim çağırılır, o müqəddəs kitabların köməyi ilə uşağa ən uğurlu adı seçir. Ad qoyulma mərasimi xüsusi təşkil edilir. Tanrıya səcdə edərək od ətrafında körpəni dolandırır, oda qansız qurbanlar (meyvə-tərəvəz, paxlalılar, ağartı məhsulları) verilir, Tanrıdan onun adının uğurlu olmasını diləyirlər. Çünki ad insan həyatının demək olar ki yol nişanıdır. Qədim Romada isə belə bir deyim vardı: "Nomen est omen". Anlamı belədir: "Ad taledir". Müsəlman adət-

“Adın nədir? Maqa, yox-yox, Məhəmməd!”

Övladınıza ad verəndə taleyini də verirsiniz

başqa dillərdə başqa cür tələffüz edilir. Məsələn, Əli adını başqa dildə tələffüz edəndə Ə hərfi A ilə əvəzlənir, amma tutaq ki Azad adı dəyişmir. Çox görürəm, uşağına Məhəmməd adı verib onu Maqa, Mika çağırınları. Adı bəyənərək, sevrək qoymaq lazımdır uşağa, nə uşaq, nə valideyn narahat olmalıdır o addan.

Ölkəmizin adqoyma mədəniyyətində təkrarlanan ad çoxdur, bir sinifdə 3 Mədinə, 4 Məhəmməd, 2 Hüseyn, 5 Zəhra olur. Kim olduğu anlaşılırsın deyə ayama qoşulur uşaqlara - eynəklə Məhəmməd-qara Məhəmməd, balaca Zəhra-uzun Zəhra, arıq Hüseyn, kök Hüseyn. Əslində ad alternativimiz çoxdur, amma var olan adları bəyənməyən olanda da yaradıcılığı olan özü yeni ad yarada bilər, milli köklü və gözəl mənası olan. Bütün hallarda uşaqlara gözəl ad verin ki, utanmasın adından.

Adını sevməyən xoşbəxt olmur

Bir qız tanıyırdım, Balabacı qoymuşdular adını, nə məktəbdə, nə yaxın çevrəsində heç kimlə ünsiyyət qurmurdu qız, yeni tanışlıqlardan qaçırdı həmişə. Valideyninə yalvarırdı adını dəyişsənlər deyə, əhəmiyyət vermirdilər. 18 yaşı olan kimi dəyişib Nazlı etdi. Anası öz nənəsinin adını vermişdi, dəyişməyə icazə vermirdi, dəyişəndə də "haqqım haramın olsun" demişdi övladına.

İllər əvvəl Salyanda dərmandan zəhərlə-

Mənə nə ad qoymaq istəyirsiniz?

-Təkər?!

lərinə görə isə yeni doğulan körpəyə ailə böyüyü ad verir. Ata, ya da baba körpəni qucağına alır, onun qulağına dua oxuyur və 3 dəfə adını təkrarlayır.

Elə bilirsiniz onlarda hər adı qoymağa icazə var?

Azərbaycanda şəxsiyyəti, şərəf və ləyaqəti alçaldan adları daşıyan kifayət qədər çox insan var. Vətəndaşlarımız arasında Alabaş, Cinayət, Fəlakət, Traktor, Qarın, Qəmiş, Paçağa kimi adları daşıyanlar var. Bu ildən bu adların yeni doğulan körpələrə verilməsi qadağandır. Həmçinin bu problem tək bizdə deyil. Belə ki, "Kurtlar Vadisi" seriyalı çəkilməyə başlayandan sonra Türkiyədə valideynlər öz körpələrinə Memati adı vermək fikrinə düşsə də, müvafiq qurum buna izin vermədi. Türkiyənin Ali Məhkəməsi, hətəta bu barədə qadağa qanunu da qəbul etdi. Çünki bu adın farscadan tərcümədə mənası "ölüm" deməkdir.

Bundan əlavə bir müddət öncə Yeni Zelandiyada körpənlərini Lüsifer (İblis) adlandırmaq istəyən valideynlərin tələbini dövlət rədd etmişdi. Bu ölkədə adla bağlı qadağa olmasa da, valideynin öz övladına bu adı verməsinə Yeni Zelandiya hökuməti bərk əsəbləşmişdi. Bu hadisədən sonra hökumət adları barədə qərar hazırladı və ötən illər ərzində valideynlərin körpələrinə vermək istədikləri yüzlərlə absurd ad rəsmi olaraq rədd edildi. İndi bu ölkədə uşaqlara Baron, Yəpis-kop, Hersoq, General, Kral kimi adların verilməsi də qadağandır.

Pakistanda isə son illər yenidoğulmuşlara Məhəmməd adının verilməsi qadağan edilmişdir. Buna səbəb, bu adın Pakistanda çox yayılması və hər hansı cinayət hadisəsi baş verdikdə suçunu yaxalama zamanı böyük çəşqinlik yaratmasıdır. Azərbaycanda da müvafiq komissiya bir çox adın uşaqlara verilməsini qadağan edib. Bu qadağanın qoyulmasına səbəb valideynlərin uşaqlarına əcaib adlar seçməsidir. Ölkəmizdə qərribə adlı kifayət qədər çox adam yaşayır. Təmir, Zimkan, Dövlətqar, Nəci, Ququş, Alabas, Aktiv, Duran, Qədəş, Hüseynşir, İbniş, Qutabə, Beytul, Rəhmət, Tola, Traktor, Oktyabr, Sovet, Faiz, Variş, Aydabala, Paçağa, Qarın, İnqraz, Şapələk, Təyyarə və bu kimi daha nə qədər adlar da bir zamanlar valideynlərin öz övladlarına verdikləri adlardandır.

Həm milli ad seçin, həm də mənası gözəl

Bir neçə ay öncənin söhbətidir, məktəbdən qızımı götürməyə getmişdim. Həyətdə zəngin çalınmağını gözləyirdik. Zəng vuruldu, uşaqlar hay-küylə həyətdə axışdı. Hərə öz valideynini axtarır. Yaxınımdan bir səs eşitdim: "Gülçiçək, Gülçiçək, buradayam gəl". Anası idi, qızını götürməyə gəlmişdi. Adı eşidən bütün valideynlər çevrilib baxdı, ad üzümündə təbəssüm yaratdı. Axı daha qoyulmur belə adlar.

Doğrusu, uşaqlara həm milli köklü, həm də müasir ad seçməyin tərəfdarıyam. Həmçinin mənası gözəl, bütün dillərdə səslənməsi estetik, virtual platformada istifadəsi rahat olmalıdır. O səbəbdən uşaqlara ad seçəndə tərkibində ə, ü, ğ, x, ö, ş kimi hərflər olan adlar olmamasına diqqət etmək lazımdır ki, virtual platformada yazılıqda dəyişikliyə uğramasın. Məsələn, Lalə adını virtual məkanda ya Lala, ya da Lalə olaraq yazmalı oluruq, amma Sevda adını olduğu kimi yazırıq. Bu hərfləri ona görə deyirəm ki, onlar olanda ad

nib ölə qız vardı, adı Gülmira. Onun adı özündən əvvəl doğulmuş iki bacısına da verilib. Hər iki Gülmira uşaq ikən ölüb - biri su quyusuna düşüb ölüb, onun ölümündən sonra doğulan qıza da Gülmira adı verilib, o da yanğında ölüb. Ailə ölə qızlardan sonra doğulan 3-cü qız övladlarına da Gülmira adını verib, o qız da dərmandan zəhərlənib öldü. Ad taledir deməli.

Tanıdığım bir ailənin oğul balasının adını Güloğlan qoyublar. Baba öz adını verib uşağa, anası uşağın adını qətiyyətlə tələffüz etmir, "ürəyim", "balam" kimi əzizləyici sözlərlə çağırır. Adqoyma haqqında danışanda ananın gözləri dolur, kövrəlir. Ona öz övladına ad qoymağa haqqını tanımayblar, bir dəfə qəhərlənərək "balamın adını Cavidan" qoymaq istəyirdim, babası icazə vermədi ki, öz adımlı qoyacam".

Doğuş bir qadının verdiyi ən böyük imtahandır, biz o imtahandan dəfələrlə keçirik. Balamıza ad qoymaq ən birinci bizim haqqımızdır. Uşağın 9 ay ana bətnində zülmünü biz çəkirik, doğuş ağrısını çəkirik, qazı var, qulaq ağrısı, diş ağrısı - hamısını balamızla birgə keçirik. Bunu bizimlə birlikdə kim edir? Ad bizim haqqımızdır əziz babalar, əziz nənələr. Yalnız bizim razılığımız olmadan sonra uşağımıza ad qoyula bilər - əgər seçilən adı bəyənənk. Nənəni-babanın hörməti, xətri əzizdir, amma ad valideynin haqqıdır. Güloğlan, Baloğlan, Atamoğlan baba, elə baba ol ki, qoy gəlinin, oğlun, qızın, kürekenin özü təklif oləsən sənəni adını qoymağı. Zorla gözəllik olmaz.

Lalə Mehralı

BAXIŞ BUCAĞI

Avropanın Rusiyadan boru kəməri ilə qaz tədarükünü itirməsi mavi yanacaq uğrunda qlobal mübarizəyə səbəb olacaq. Al-nin daha çox təbii yanacaq ehtiyacı olacaq və Asiya-Sakit Okean regionunda tədarüklər tükənərsə, tədarük üçün rəqabət daha yüksək hərarət səviyyəsinə çatacaq. Rusiyadan boru kəməri tədarükünün itirilməsi mavi yanacaq tələbatı artırır və yoxsul inkişaf etməkdə olan ölkələri bazardan kənarlaşdırır bilər. Bu il dünyaya təbii qaz təchizatı uğrunda döyüşə hazırlaşır. Enerji qıtlığı yaşayan Avropada ev təsərrüfatları və müəssisələr böyük elektrik və istilik ödənişlərindən əziyyət çəkməyə davam edəcək, Asiyadan Cənubi Amerikaya qədər daha kasıb inkişaf etməkdə olan ölkələr bu cür qiymət artımları ilə bazardan sıxışdırılma riski ilə üzləşəcəklər.

Rusiyanın Ukraynadakı hərbi əməliyyatı enerji böhranını dərinləşdirəndən bəri ilk dəfədir ki, Avropa növbəti qış üçün qaz anbarlarını doldurmamaq riski ilə üzləşir ki, bu da gələn il yeni qəbul gücü və mayeləşdirilmiş mayenin saxlanması vəziyyəti yüngülləşdirməzdən əvvəl tədarük üçün yekun mübarizəyə zəmin yaradır təbii qaz. Avropanın bu qış üçün kifayət qədər qaz ehtiyatı var və Ukrayna münaqişəsi başlayandan qiymətlər aşağı düşüb. Ancaq bu həftə sonu qitədə başlayan soyuq hava bu tədarükü kəskin şəkildə azaldır. İlin əvvəlindən Rusiya boru kəməri qazının Ukrayna ərazisindən nəqli tranzit sazişinin başa çatması ilə əlaqədar dayandırıldığı üçün tədarük variantları azalıb.

Bank of America-nın əmtəə strateji Francisco Blanch-dan verilən açıqlamada deyilir ki, bu il mütləq Avropada enerji qıtlığı olacaq. Bu o deməkdir ki, bu il dünyaya üzrə tədricən onlayn olan bütün qaz tutumu istehsal etmək üçün istifadə edilməlidir. Rusiya qazında çatışmazlıqlar yaranır. Proqnozlaşdırılan tələbatı ödəmək üçün Avropa ildə əlavə 10 milyon ton mavi yanacaq idxal etməli olacaq. Sidneydə yerləşən MST Marquee firmasının enerji analitiki Sol Kavonic deyir ki, bu, 2024-cü ildən təxminən 10% çoxdur. Şimali Amerikada yeni ixrac layihələri bazar çatışmazlığını azaltmağa kömək edəcək, lakin bu, orada mədəncilik və istehsalın nə qədər tez sürətləndirilə biləcəyindən asılı olacaq.

Gələn qış üçün tədarükləri artırmaq üçün daha az seçim qaldıqda, Avropanın mavi yanacaq təchizatına ehtiyacı olacaq. Bu tədarüklərin bir hissəsini dünyanın ən böyük istehlakçılarının yerləşdiyi Asiyadan uzaqlaşdıracaq. Tələbin nə qədər artmasından asılı olaraq, rəqabət Hindistan, Banqladeş və Misir kimi ölkələrin ödəyə biləcəyindən daha yüksək qiymətlərə səbəb ola bilər ki, bu da Almaniyanın iqtisadi bərpasına zərər verə bilər. Asiyadakı yanacağın spot qiymətlərinə adətən təsir edən Avropadakı qaz fiyucəsləri hələ də keçən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə təxminən 45% yüksəkdir. Və 2025-ci ildə müqavilə qiymətləri böhrandan əvvəlki səviyyələrdən təxminən üç dəfə yüksəkdir. Hyustonda yerləşən Poten & Partners Inc broker şirkətinin beynəlxalq biznes kəşfiyyatının rəhbəri Jason Fear bildirib ki, "əlavə olaraq, Asiya-Sakit Okean regionunda tədarük azalarsa, rəqabətə və tədarük üçün mübarizəyə səbəb olarsa, qiymət artımları daha da artacaq".

Sənaye və enerji şirkətləri qaza alternativ tapmaqda çətinlik çəkəcəklər. Bu, 2022-ci ildə Ukrayna münaqişəsi başlamazdan əvvəl qazının yarımından çoxunu Rusiyadan alan Almaniya üçün xüsusilə çətin problemdir. Almaniyanın istehsal sektorunda artan xərclərdən əziyyət çəkər və enerji təhlükəsizliyi Almaniya fevralın 23-də keçiriləcək növbənin dəstək infrastrukturuna pilotsuz təyyarələrlə zərbələr endirməkdə ittiham edib. Ukrayna ittihamlarına cavab verməyib. Prinsipcə vacib məqam ondan ibarətdir ki, bu il Ukrayna Rusiya qazının tranzitini dayandırır və 2020-ci ildə işə salınan "Türk axını" Rusiya qazının Avropaya nəqli üçün qalan bir neçə kanaldan biri olaraq qalır. Boru kəmərinin kompressor stansiyasına vurulan pilotsuz təyyarədən yalnız cüzi ziyan deyib, lakin insidentlə bağlı rəsmi cavablar payların həmişəkəndən daha yüksək olduğunu göstərir.

Avropada qlobal qaz müharibəsi

Al-nin Rusiyadan boru kəməri təchizatını itirməsi qazla bağlı qlobal mübarizəyə səbəb olacaq

bədənəkar seçkilərdə əsas məsələ olacaq. İfrat sağçı "Almaniya üçün Alternativ" partiyası rəy sorğularına görə ikinci yerdədir, çünki o, öz sənayesinin rəqabət qabiliyyətini artırmaq üçün Rusiyadan ucuz boru kəməri qazı almaq istəyir. Avropa bahalı qaz tədarükünü ödəyə biləcək, Asiyanın inkişaf etməkdə olan ölkələri isə itirən tərəf olacaq. Avropada qaz daha baha olduğundan bəzi partiyalar artıq marşrutlarını dəyişir. Cənubi Amerikada da vəziyyət oxşardır. Braziliya quraqlıq dövründən sonra öz hidroelektrik potensialından tam istifadə edə bilmir və Argentina qarşısından gələn istilik mövsümünü təmin etmək üçün yanacaq üçün mübarizə aparır.

Misir də qibte olunmaz vəziyyətdədir. Ölkə keçən il yay mövsümündə elektrik enerjisinin kəsilməsi zamanı yanacaq ixracatçısından idxalçısına çevrilərək bazarı təcəbləndirib. Bloomberg-in tərtib etdiyi qaz daşıyıcılarının marşrutlarına dair məlumatlara görə, o, 2017-ci ildən bəri ən böyük həcmdə alışlarını artırır. Misirin yay istisindən sağ çıxması üçün bu il onlarla əlavə qaz nəqlinə ehtiyac ola bilər. Artan qiymətlərdən artıq faydalanan yanacaq satıcıları üçün çatışmazlıq fürsət yaradır. Accenture konsaltinq şirkətinin baş direktoru Oqan Kose bildirib ki, bəzi hallarda mayeləşdirilmiş təbii qaz istehsalçıları tələbatı ödəmək üçün hasilatı artıraraq onu 2022-ci il böhranı səviyyəsinə çatdırı biləcəklər.

Və belə bir vəziyyətdə ABŞ diqqət mərkəzində olacaq. Dünyanın ən böyük sıxılmış qaz tədarükçüsü uzun illərdir ki, özünü Av-

ropanın qaz aclığından xilaskarı kimi təqdim edir və bu şırmaq Donald Trampın vəzifədə olması ilə daha da səslənəcək. O, artıq Avropanı Amerika enerji resurslarının alışı artırmayacağı təqdirdə onu tariflərlə hədələyib.

Ukraynada döyüşləri dayandıracağına söz verən Tramp, xüsusən də çoxlarının gözlədiyi kimi, sülh sazişinə enerji resursları ilə bağlı müddəalar daxil olsa, bazarın baxışını da dəyişə bilər. Analitiklərin yazdığı kimi, 2025-ci ildə Rusiyadan Ukrayna vasitəsilə boru kəməri qazı ixracı tədricən bərpa oluna bilər. Asiyada isti hava tələbi azaltmağa kömək edib, lakin sərt bazarlar ekstremal hava şəraiti və ya tədarük problemləri zamanı dəyişənlik riskini artıracaq. Keçən il Avstraliyadan Malayziyaya ixrac zavodları və terminallardakı fasilələr istehsal sektorunun nə qədər həssas olduğunu göstərdi.

Artıq qurtuluş üfəqdə görünürdü. 2026-cı ildən etibarən gecikmiş layihələr nəhayət fəaliyyətə başlamalı və yanacaq tədarük etməyə başlamalıdır. Jefferies Financial Group-un qeyd etdiyi kimi, o zaman bazar da qıtlıq aradan qalxacaq. 2030-cu ilə qədər tədarük əsasən ABŞ və Qətər hesabına 175 milyon ton artacaq. Bu, qiymətlərin aşağı düşməsinə gətirib çıxaracaq və bu il bazardan sıxışdırılan ölkələrdən olan istehlakçılar geri qaytaracaq. Rabobank-ın Avropa enerji analitiki Florence Schmid, "Əgər qaz tədarükünü artırmaq üçün mövcud planlar yerinə yetirilərsə, 2026-cı ildə tunelin sonunda işıq görünəcək" deyib.

Ukraynanın hücumu qaz müharibəsinə səbəb olacaqmı?

Rusiyaya qarşı sanksiyalardan və tədarükün kəsilməsindən ən çox Avropa ölkələri zərər çəkib. Onlar enerji təhlükəsizliyini Ukrayna və ABŞ-in maraqlarına qurban verdilər və indi özləri də resurslar uğrunda şiddətli mübarizə aparırlar. Ukraynada münaqişə kəskinləşir, regionda enerji təhlükəsizliyi uğrunda mübarizə getdikcə gərginləşir. Moskva Ukraynanı Rusiyadan Türkiyəyə uzanan və mərkəzi Avropa üçün əsas enerji mənbəyi kimi xidmət edən "Türk axını" qaz

kəmərinin dəstək infrastrukturuna pilotsuz təyyarələrlə zərbələr endirməkdə ittiham edib. Ukrayna ittihamlarına cavab verməyib.

Prinsipcə vacib məqam ondan ibarətdir ki, bu il Ukrayna Rusiya qazının tranzitini dayandırır və 2020-ci ildə işə salınan "Türk axını" Rusiya qazının Avropaya nəqli üçün qalan bir neçə kanaldan biri olaraq qalır. Boru kəmərinin kompressor stansiyasına vurulan pilotsuz təyyarədən yalnız cüzi ziyan deyib, lakin insidentlə bağlı rəsmi cavablar payların həmişəkəndən daha yüksək olduğunu göstərir.

Rusiyanın sözcüsü Dmitri Peskov iddia edilən hücumu "enerji terroru" adlandırır, Macarıstanın xarici işlər naziri Peter Szijarto isə sosial mediada bunun boru kəməri ilə enerji alan ölkələrin suverenliyinə hücum kimi qiymətləndirilməli olduğunu yazıb. Noyabrda Rusiyanın Federal Təhlükəsizlik Xidməti başa çatmamış "Cənub axını" qaz kəmərinə Ukraynanın təxribat əməliyyatının qarşısını aldığı açıqlamışdı. 2022-ci ilin payızında "Şimal axını" boru kəmərinin partlaması qaz tədarükünü kəsəndə Avropa artıq enerji təhlükəsizliyinə böyük zərbə vurdu. Avropalı müstəntiqlər hələ ki, rəsmi olaraq günahkarı müəyyən edə bilməyiblər, lakin ilkin araşdırmalar Ukraynaya işarə edir. Bununla belə, bir şey aydındır: Avropanın Amerikanın mayeləşdirilmiş təbii qaz idxalından asılılığı daha da dərinləşdiyindən, yəqənə qalib ABŞ olur.

Prezident Zelenski qaz tranzitinin son dayanmasını "Moskvanın ən böyük məğlubiyyətlərindən biri" adlandırır. Lakin iqtisadi nəticələr hələ tam aydın olmasa da, Rusiya iqtisadiyyatı müxtəlif cəza tədbirləri, o cümlədən sanksiyalardan böyük ölçüdə zərər görməyib. Göründüyü kimi, təxribatdan və təchizatın pozulmasından ən çox zərər gören Avropa ölkələri artıq enerji təhlükəsizliyini qurban verib. Demək olar ki, üç il əvvəl başlayan münaqişə Avropanın enerjiyə çıxışını xeyli çətinləşdirdi və qiymətləri qaldırdı və 2022-ci ilin payızında Avropa vətəndaşlarına elektrik və qaz təchizatında fasilələr də daxil olmaqla, gələn qışda enerji böhranına hazırlaşmaq əmri verildi.

Əvvəllər Rusiya qazından asılı olan, tranziti Kiyev tərəfindən kəsilən moldovalılar mütəmadi olaraq elektrik enerjisinin kəsilməsi ilə üzləşirlər və Moldova ilə Ukrayna arasında tanınmamış separatçı Dnestryanı dövlət hətta enerji ehtiyatlarının 3 həftəyə

tükənə biləcəyini iddia edir. Al qaz tranzitini dayandırmağa hazır olduğunu deyir, lakin onun bəzi liderləri münaqişənin səbəb olduğu davam edən enerji qeyri-sabitliyindən, xüsusən də Kiyevin bütün bunlarda oynadığı roldan yorulub. Xüsusən də Macarıstanın xarici işlər naziri Szijarto keçən həftə Ukraynanı tədarükün dayandırılması səbəbindən Al-yə daxil olmasına mane olacağı ilə hədələyib. Slovakiyanın baş naziri Robert Fiko isə öz növbəsində Ukraynaya elektrik enerjisi ixracını məhdudlaşdırmaqla hədələyib.

Əvvəlki və davam edən enerji riskləri ilə birləşərək, boru kəmərinə iddia edilən hücum nəinki münaqişənin daha da genişlənməsi, həm də Avropa qitəsində enerji resursları uğrunda mübarizənin güclənməsi təhlükəsi yaradır. Nə qədər ki, Avropa liderləri hərbi əməliyyatları sülh yolu ilə həll etməkdən üstün tuturlar, bundan əziyyət çəkənlər öz ölkələrinin xalqları olacaq.

V.VƏLİYEV

Müasir texnologiyanın həyatımıza daxil olması ilə baş verən dəyişikliklərdən uzun illərdir ki, danışırıq. Bu texnologiyanın "töhfəsi" olan telefonlar hər kəsin cibinə girdi-girmədi, qapısını "döydü-döymədi", nə ailələr dağıldı, nə ayrılıqlar yaşandı, nə cinayətlər, xəyanətlər baş verdi, hər birimiz bunların şahidi olmuşuq.

Elə milli-mənəvi, ailə dəyərlərimizin gün-gündən əldən getməsi də bu texnologiyanın məhsulları-kompüter və smartfonlarla bağlı oldu. Bu vasitələrlə fiziki və mənəvi aşınmaya məruz qalan insanın son halı isə göz önündədir. Təbii ki, onlardan düzgün istifadə etməyən insanlardan söhbət gedir. Əslində müasir texnologiyanın gətirdiyi internet aləmi, sosial şəbəkələr ondan yetərli və lazımı şəkildə istifadə edərkən faydalıdır. Lakin bunlardan xeyirinə istifadə edənlərin sayı zərərinə istifadə edənlərin sayından dəfələrlə azdır. Məhz elə buna görə də cəmiyyətin böyük əksəriyyəti kompüter və smartfonların qurbanı olub.

Ən pisi: uşaqların da asılı vəziyyəti

Əksəriyyətimiz onsuz da kompüter və telefonda asılı insanlara çevrilmişik. Kompüter qarşısında övladlarımızın gözü kor olub, qaməti əyilib. Artıq bizim uşaqlıqda oynadığımız onlarla oyundan biri belə qalmayıb, hamısı unudulub. Kompüterlər uşaqlarımız üçün oyuncağa çevrilib. Təbii ki, biz buna göz yumduqca...

Gecə-gündüz telefonlar əlimizdə, yanımızda, hətta yatağımızdadır. Küçədə, parkda, ictimai nəqliyyatda gözümüzü telefonda bir saniyə belə ayırmırıq. Ətrafdakı gözəllikləri görə bilmirik bu səbəbdən. Nə baş verdiyini duymuruq. Hətta yardıma, köməyə ehtiyacı olan insanlara da artıq qaşığı göstərə bilmirik. Çünki gözümüz də, diqqətimiz də telefondadır. Sosial şəbəkələrdən gələn mesajlara, oxuduğumuz xəbərlərə öz-özümüzlə gülür, şadlanır, bəzən hirsələnir, kövrəlir, acıqlanır, qırıq telefona baxır. Bu da kənardan, sözün heçiyi mənəsində, normal olmayan hal kimi görünür.

Evdə də beləlik. Telefon bizdən bir dəqiqə aralıda qalanda sanki bir itiyimiz itmiş kimi onu axtarıb, tapıb, baxmasaq da, yaxınlığa qoyuruq. Ən pis hal isə ondan ibarətdir ki, biz körpə övladlarımızı da telefona alışdırdırıq və bunun nə qədər zərərli olduğunu əsla düşünmədən həyata davam edirik. Uşaq ağladı, əlinə telefon veririk. Bir işimiz oldu və ya televizorda serialımızın vaxtı çatdı, uşağı susdurmaq üçün telefonu əlinə verib bir kənara çəkilməsinə şərait yaradırıq. Və ən əsas məsələ, uşaq yemək yemir, telefonu əlinə veririk, ya hansısa bir oyunu, cizgi filmi, yaxud da Tiktoku açıb qoyuruq gözü qarşısına, o, baxır, bizsə onu yedirdirik. Əslində isə biz deyil, telefon onu yedirdir.

Tiktok və uşaqlar deyərək...

Bu, faciədir, desəm, yenə azdır. Yaxşı, onu başa düşmək olar ki, uşaq yemir, ana da

Uşaqları telefon, yoxsa ana yedirir?..

öz işi asanlaşsın deyə cizgi filmi açıb, qoyur uşağın gözü qarşısına, uşağın orada başı qarışır, ister-istəməz ağzını açır, ana da bir qaşığı yemək qoyur ağzına. Bu qətiyyətlə düzgün hal olmasa da, hələ bundan da dəhşətliyə var. Bu günlərdə qarşılaşdığım bir hadisə kimi. Ana birbaşa Tiktoku açıb uşağın qarşısına qoymuşdu. Uşaq orada gəzməkdə, ana isə onu qaşığı-qaşığı yedirtməkdə idi. Bu mənzərədən dəhşətə gələrək anaya sual verəndə ki, bəs bunun nə qədər təhlükəli olduğunu bilirmi, cavab verdi ki, nə olacaq, ayrı şeylərə baxmır ki, hər dəfə nəyə baxırıqsa, o çıxır da qarşımıza.

Düzdür, Tiktokda ən çox nəyə baxırsansa, o silsilədən videolar sıralanır, bunu hamımız belə bilirik. Lakin Tiktokda qarşılaşdığım bir vəziyyəti də anaya izah etməyə çalışdım ki, buna çox da arxayın olmasın. Deməli, iş yoldaşım televiziya kanallarından birində verilişdə çıxışı ilə bağlı bir video göndərmişdi mənə. Videonun linkinə toxunaraq ona baxmaq istəyərkən əxlaqi dəyərlərə, etik normalara sığmayan bir video özünü ortaya soxdu və az sonra baxmaq istədiyim videoya keçildi. Belə halla bir neçə dəfə qarşılaşmışam.

Analar var ki, işini asanlaşdırmağın yollarını bax belə fikirləşib tapıb. Yeməyən uşağı həkimə aparmaq, təmiz havaya çıxarmaq əvəzinə, telefonu açıb qoyur uşağın qarşısına, bunun da qarşılığında uşaq ağzını açır. Beləliklə, uşağın ilk tərbiyəsi səhv verilməyə başlayır. Birincisi, uşaq süfrə mədəniyyətindən uzaq düşür. İkincisi, uşaqda kiçik yaşından rüsvətxorluq kimi hisslər yaranır. Üçüncüsü isə telefon ana nələr bəxş edir, bunu düşünmək belə adama ağır gəlir.

Lakin bunların heç birini nəzərə almayan, bəlkə də düşünməyən analar var ki, o, yalnız öz işinin asanlıqı qayğısına qalır: necə edim ki, uşağın qarnı doysun, gedim digər işlərimin ardınca və yaxud əyləşim televizor qarşısında serialları rahatlıqla izləyə bilim.

Bizim mental, ailə dəyərlərinə bu seriallar zərərli zərbə ardınca endirmirmi? Milli dəyərlərimizə, cəmiyyətimizə, tərbiyə və əxlaqımıza uyğun olmayan bu seriallar onlarla ailənin dağılmasının, bir-birini sevən gənclərin ayrılmasının səbəbi deyilmi? Yaxşı yaşamaq, bahalı məhsullarda gəzmək, gözəl evlərdə yaşamağı, dəbdəbəli geyimi, moda ilə ayaqlaşmağı təbliğ edən bu seriallar gənc nəslə nə verir, bu barədə düşünən olubmu?

Bəs uşağı ilə əylənmək, vaxt keçirmək, onu gəzintiyə aparmaq, təmiz havaya çıxarmaq əvəzinə, onları kompüter qarşısında şikəst olmağa sövq edən, əlinə telefon verib gələcəyini puç edən, serialları övladının sağlamlığından üstün tutan analar necə, bircə dəfə bu barədə düşüncələrmi? Onlara kənardan ağısaqqal-ağ-birçəklər, özlərindən böyüklər məsləhət verəndə necə, heç düşüncülərmi? Bugünkü mənzərələr "deyir" ki, bəli, onlar bütün məsləhət və tövsiyələri qulaq ardına vururlar...

Telefonlar yedirdir, lakin nə yedirdir?..

Beləliklə, heç olmasa, onu bilək ki, hansısa xəstəlik, sosial vəziyyətlə bağlı yemək istəməyən uşaqları həkimə, psixoloqa aparmaq lazımdır. Nəinki onun əlinə telefon verib, kompüter qarşısına qoymalıyıq. Telefonun əlindən alınması, kompüterin qapadılması hissi uşağın yeməyi çeynəmədən, diridiri udması, necə deyirlər, canını bizdən qurtarması ilə nəticələnir. Bu isə onun sağlamlığına əllərimizlə vurdumuz zərbədir.

Qaldı ikinci-mənəvi zərbəyə, bunu bilək ki, telefon onu yedirdir, lakin nə yedirdir, bu, illər sonra üzə çıxacaq. Bu zaman xəstəxana-xəstəxana gəzən də biz olacağıq. Övladımızın tərbiyəsi yerində olmayanda, bağçada, məktəbdə özünü layiqincə apara, cəmiyyət üçün yararlı vətəndaşa çevrilə bilməyəndə, bütün bunların əziyyətini biz çəkəcəyik, xəcalətli olacağıq.

Ümumilikdə isə yetişdirə bilmədiyimiz övladımıza hər baxanda telefonun, sosial şəbəkələrin, vahimə, qorxu təbliğ edən cizgi filmlərinin yaratdığı yeni bir "insan" dayanacaq gözlərimiz qarşısında. Həmin zaman telefonun övladımıza nə yedirdiyinin fərqi varacaq və onların gözlərində donub qalan bir suala cavab axtarmalı olacağıq: bizi dünyaya nə üçün gətirmisiniz?..

Bütün bunlar qarşısında aciz, gözüyaşlı qalmamaq üçün uşaqları telefon, kompüterlərdən uzaq tutmaq, əziz ana-atalar. Bunu gələcəyimiz olan uşaqların cəmiyyət üçün layiqli vətəndaş olması naminə bacarmağa çalışmaq.

Mətanət Məmmədova

İdarə, müəssisə, təşkilat rəhbərləri və onların əməkdaşları var ki, hər cür qanunsuz əməl və vasitədən istifadə etməklə özlərinə maddi imkanlar qazandırmaya çalışırlar. Bu zaman onlar üçün qarşısındakının kasıb, imkansız və ya əlil, xəstə olması maraqlı görünür. Çünki onların dini, imanı daha çox pul qazanmaqdır. Qan bankının təşkili, talassemiyadan əziyyət çəkən uşaqların təhlükəsiz və keyfiyyətli qan komponentləri ilə təmin olunmasını bir vəzifə olaraq üzərinə götürmüş Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi Milli Hematologiya və Transfuziologiya Mərkəzinin sağlam insanların hematoloji müayinədən keçirilmədən adlarına qanın bədxassəli xəstəliyi ilə bağlı saxta diaqnozlar qoymaları və bu əməlləri qarşılığında rüşvət almaları, təmiz qana ehtiyacı olan vətəndaşlara dəyərindən qat-qat baha qanın satılmasını təşkil etməsi və bu kimi neqativ hallar insanda bu quruma qarşı ikrah hissi yaradır.

Mərkəzi Qan Bankına etibar etmək olarmı?

Birmənalı şəkildə demək olar ki, insanlar Qan Bankına etibar etmirlər. Ona görə ki, qanın alınması zamanı donor yoxlanılır və qanın emalında səhlənkarlığa yol verilir. Bu da qan köçürülməsindən sonra uşaqlarda və

böyüklərdə müxtəlif xəstəliklər üzə çıxardır. İkincisi, təcili qan lazım olduğu zaman Qan Bankının rəhbərliyi şəxslərə baha qiymətə qan satırlar. Bu baxımdan qan donorluğu ilə bağlı vəziyyətin dəyişməsinə və Qan Bankının işində köklü islahatların aparılmasına zərurət var. Əks halda problemlərin aradan qaldırılması və şikayətlərə son verilməsi mümkün olmayacaq. Nəzərə almaq lazımdır ki, hər zaman xeyirxahlığı ilə seçilən soydaşlarımız talassemiya xəstələrinə, o cümlədən avtomobil qəzaları, istehsalatda baş verən bədbəxt hadisələr zamanı qan itirən şəxslərə kömək etmək üçün qan verirlər. Statistika-ya əsasən demək olar ki, cəmiyyətdə mərhəmətli donorların sayı demək olar ki, ildən-ildən artır. Bu birbaşa başqasına həyat verən, digərinin yaşamasına yardımçı olan insanların böyüklüyünün və xeyirxahlığının təsdiqidir. Bu amili dəyərləndirmək və qiymətləndirmək isə alicənablığın nümunəsi sayıla bilər. Təəssüflər olsun ki, könüllü donorluq edənlərin zəhmətini Qan Bankının işbazları bir növə yer vururlar. Yeni ölkəmizdə qan problemi olmamalıdır. Lakin Qan Bankının qarşısında uzun növbələr əskik olmur. Kimin adamı və ya cibində yaxşı pulu varsa, növbəsiz filansız lazım olan qanı ala bilir, təbii ki, baha qiymətə. Milli Hematologiya və Transfuziologiya Mərkəzinin İcraçı direktoru Sərdar Əsədova və ya Qan Bankının direktoru Elxan Nağıyevə sual olunur, nəyə görə, donorların xeyirxahlıq edib, qan azlığından əziyyət çəkən xəstələrə həyat vermək verdiyi qanı lazım olan ünvanlara çatdırılmasında xəsislik edilir? Nədən "qan çatışmır" deyə hay-küy salınır? Və ya soruşulur, qanı pulla satmaq, hansı əxlaq və vicdana sığır? Nəyə əsasən, qanın keyfiyyətli şəkildə emal olunmasına nəzarət olunmur? Qanın köçürülməsindən sonra xəstələr də hepatit S virusunun aşkarlanmasına görə kim məsuliyyət daşıyır? Araşdırmalarla təsdiq olunur ki,

"Milli Hematologiya və Transfuziologiya Mərkəzi" qan satışından özünə biznes şəbəkəsi yaradıb

Nəyə görə dövlət tərəfindən maliyyələşən və könüllü donorlar tərəfindən qanla təmin olunan Mərkəzi Qan Bankının ehtiyatları özəl klinikalara satılır?

Respublika Qan Bankı qan və onun komponentlərini özəl xəstəxanalara satır. Milli Hematologiya və Transfuziologiya Mərkəzinin İcraçı direktoru Sərdar Əsədova haqlı sual ünvanlanır, nəyə görə dövlət tərəfindən maliyyələşən və könüllü donorlar tərəfindən qanla təmin olunan Mərkəzi Qan Bankının ehtiyatları özəl klinikalara satılır? Hematologiya və Transfuziologiya Mərkəzinin özəl klinikalara satdığı qan qanunlar da öz əksini tapırmı? Satılan qanın miqdarı və dəyəri barədə məlumatlar müvafiq sənədlər də əks olunurmu?

Hüquqi tədbirlər hələ ki nəticə vermir

Mövzunu bir qədər də inkişaf etdirməmişdən əvvəl, bir məsələni qeyd etmək lazımdır ki, dəfələrlə cəmiyyətin çağırışlarına və şikayətlərinə əsasən Hematologiya və Transfuziologiya Mərkəzinin əməkdaşlarının qeyri-qanunu əməlləri ilə bağlı hüquqi tədbirlər görülsə də nəticəsi olmayıb. Səbəbi də Mərkəz rəhbərliyinin pula həddindən artıq həris olmalarıdır. Bir qədər əvvəl Baş Prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsində Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin "Milli Hematologiya və Transfuziologiya Mərkəzi" publik hüquqi şəxsin əməkdaşları barədə Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 308.1 (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etmə) və 313-cü (vəzifə saxtakarlığı) maddələri ilə cinayət işi başlanılmış və həbs edilənlər olmuşdur. Səbəbdə sağlam vətəndaşlara hematoloji müayinədən keçirilmədən adlarına qanın bədxassəli xəstəliyi ilə bağlı saxta arayışlar vermələri və bununla da onların Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi və Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin müvafiq qurumlarına təqdim etmələri üçün əlilliyin təyin olunması və hərbi xidmətdən azad olunma hüququ verən saxta tibbi sənədlərlə təmin edilməsinə əsaslı şübhələrin müəyyən edilməsi olmuşdur. Necə deyirlər, "Milli Hematologiya və Transfuziologiya Mərkəzi"də heç nə dəyişməyib. Yeni "köhnə hamam, köhnə tas". Mərkəzin icraçı direktoru Sərdar Əsədov köhnə qaydalara uyğun olaraq işini görür və fəaliyyətini göstərir.

Talassemiya xəstəxanası nazirliyin mövqeyini qəbul etmir

Hepatit C virusu daşıyanların müayinə və müalicəsini həyata keçirməli olan Talassemiya Mərkəzi insanlara qarşı açıq hörmətsizlik nümayiş etdirir. Bəzən xəstəxana hepatit C virusu daşıyıcılarını qəbul etməmək üçün iddia irəli sürür ki, guya onlarda həmin

xəstəlikləri müəyyənləşdirmək üçün laboratoriyalar mövcud deyil. Halbuki, Səhiyyə Nazirliyi rəsmi şəkildə Talassemiya xəstəxanasında hepatit C virusu ilə bağlı laborator analizlərinin keçirilməsi üçün tam şəraitin olduğunu bəyan edib. Xəstəxananın nazirliyin məlumatını inkar etməsi başa düşülən deyil. Şübhələr yaranır ki, xəstəxananın baş həkimi daha çox müstəqil fəaliyyət göstərməyə çalışır və bunu da nazirliyin mövqeyini rədd etməklə nümayiş etdirir. Rüşvayçı hal ondan ibarətdir ki, bəzən xəstəxanada müalicə olunan uşaqlar sonradan hepatitə yoluxurlar.

Qanköçürmə zamanı uşaqlar hepatit C virusuna yoluxurlar

Redaksiyamıza daxil olan şikayətlərə görə, donorlardan qanın götürülməsi zamanı yoxlanış aparılmadığı üçün qanköçürmə zamanı uşaqlar virusa yoluxurlar. Xəstəxana isə öz biabırçı əməllərini gizlətmək üçün şikayətçilərə bildirirlər ki, belə halların yaşanması təbii haldır. Çox zaman həkimlərlə xəstələrin yaxınları arasında vəziyyətlə bağlı mübahisələri aradan qaldırmaq üçün uşaqlar

yoxlanışa və laboratoriya analizlərinin aparılmasına göndərilir. Bu zaman xəstə uşaqların valideynlərinə heç bir güzəşt tətbiq olunmur. Qaydalara uyğun olaraq biri evini, digəri qızılını, başqa birisi bankdan yüksək faizə götürdüğü pulu xəstəxananın qara kassasına köçürür. Halbuki, Dövlət Proqramına əsasən, talassemiyadan əziyyət çəkən uşaqların təhlükəsiz və keyfiyyətli qan komponentləri ilə təmin olunması pulsuz aparılmalıdır. Eyni zamanda Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 11 noyabr 2016-cı il tarixli 447 nömrəli Qərarının 6.2.4-cü bəndinə əsasən, leykozdan və qanın digər bədxassəli xəstəliklərindən əziyyət çəkən pasiyentlər qan komponentləri ilə təmin edilməlidirlər. Tibbi sığorta bütün ölkə xəstəxanalarında "vizasız" gediş-gəlişə sahib olsa da Milli Hematologiya və Transfuziologiya Mərkəzinin tabeliyində olan Talassemiya xəstəxanasında keçərlidir deyil. Yeni özlərinin qanunları və idarəetmə üsulları var. Məsələn, bir paket dərman almaq üçün 400-450 manat, analizlər üçün isə 150-200 manat ödəniş edilməsi tələb olunur. Heç bir xeyirxahlıqdan və humanist davranışdan söhbət gedə bilməz.

Baş həkim qanköçürülməsi zamanı hepatit C virusuna yoluxmanın mümkün olduğunu bildirdi

Diqqətçəkən, həm də təəccüb doğuran məqam ondan ibarətdir ki, Səhiyyə Nazirliyi və Talassemiya xəstəxanası ilə əlaqə saxladığımızda, onlar bir növ daş atıb başlarını tutdular. Səhiyyə Nazirliyinin icmaiyətlə əlaqələr sektorunun müdiri Elvin Hacıyev bizimlə şərtlə danışdı, dedi ki, belə halın və şikayətlərin olması mümkün deyil.

Hətta bizə məsləhət gördü ki, Talassemiya Mərkəzinin mətbuat xidməti ilə əlaqə saxlayaraq, Talassemiya Mərkəzinin Mətbuat xidməti ilə əlaqə qurmaq şansına malik olmasaq da, baş həkim Səhər xanımla telefon söhbəti apara bildik. Düzdür, Baş həkim də bizə məsləhət gördü ki, suala geniş və əhatəli cavabın verilməsi üçün Səhiyyə Nazirliyindənin icazə alınmalıdır. Bununla belə Baş həkim iddiaları və şikayətləri inkar etməyi də unutmadı. Lakin etiraf etdi ki, bəli, qanköçürülməsi zamanı şəxslərdə hepatit C virusunun aşkarlanması mümkündür. Səhər xanım bunun səbəbinin qanın keyfiyyətli emal olunmaması ilə əqləndirilməsinin yanlış olduğunu söylədi. Qeyd etdi ki, problem dünyanın əksər qanköçürmə mərkəzlərində mövcuddur və bu kimi problemləri aradan qaldırmaq hələ ki, mümkün deyil.

Bu da belə, bizə yalnız sonda onu qeyd etmək qalır ki, pul qazanmaq, gəlir əldə etmək üçün dövlətimizin gördüyü irimiqyaslı işləri, xeyirxah addımlarını, necib əməllərinə zərər vermək insanlıq cildindən çıxmaq deməkdir. Belələri təbii ki, həm bu dünyada, həm də haqq dünyasında özlərinə lənət qazanacaqlar.

İLHAM ƏLİYEV

Dinamik inkişaf və yüksələn sosial rifah

Sosialyönümlü bazar iqtisadiyyatı yolu ilə inamla irəliləyən Azərbaycanın uzunmüddətli davamlı və sürətli inkişafını şərtləndirən cəmiyyət, biznes və dövlət üçlüyünün formulu ixrac imkanlarımızı şaxələndirir

Son illərdə düşünülmüş siyasət nəticəsində iqtisadi inkişafı dinamik sürətlə artan, beynəlxalq əlaqələri və nüfuzu yüksələn Azərbaycan eyni tərəqqi yolu ilə irəliləyir. İqtisadi inkişaf sahəsində qazanılan gəlirlərin, formalaşan maliyyə imkanlarının artması ilə təkmilləşən makroiqtisadi sabitlik ölkə iqtisadiyyatının şaxələndirilməsinə, yeni istehsal sahələrinin yaranmasına geniş imkanlar yaratmışdır. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə qısa müddətdə aparılan tikinti, abadlıq işləri, yol, nəqliyyat, enerji infrastrukturalarının yenilənməsi, icrası nəzərdə tutulan mühüm əhəmiyyətli layihələrin həyata keçirilməsi üçün güclü potensial yaranmışdır. Başqa sözlə deyilsə, bölgədə təhlükəsizliyin, sabitliyin, rifahın və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın formalaşması, eləcə də iqtisadi və ticarət əlaqələrinin inkişafı Cənubi Qafqazın lider dövləti olan Azərbaycanın regionda artan mövqeyini daha da gücləndirir. 2030-cu ilə qədər ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafının əsas prioritetlərinin reallaşması üçün nəzərdə tutulan vəzifələrin həlli ilə Azərbaycan sosialyönümlü bazar iqtisadiyyatı yolu ilə inamla irəliləyir. Ölkəmizin uzunmüddətli davamlı və sürətli inkişafı üçün cəmiyyət, biznes və dövlət üçlüyünün uğurlu əlaqəsi üçün yaradılan şərait ixrac imkanlarımızı da genişləndirir. Qarşıdakı illər üçün nəzərdə tutulan dayanıqlı rəqabətqabiliyyətli iqtisadiyyata, dinamik, inklüziv və sosial ədalətə əsaslanan cəmiyyətə, hazırlıqlı insan kapitalına və müasir innovasiyalar məkanına çevrilən respublikamızın islahatlar ölkəsi kimi nümunə göstərilməsi konseptual inkişafın məntiqi nəticəsidir. İşğaldan azad olunmuş ərazilərə Böyük Qayıdış Proqramının nəzərdə tutulan mərhələlər üzrə həlli, təmiz ətraf mühit və "yaşıl artım" ölkəsi" olmaq üçün ölkəmizdə yaranan güclü iqtisadi potensialın daha da artırılması üçün artıq möhkəm təməl formalaşmışdır. Özel sektorun, xüsusilə də kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı üçün həyata keçirilən Ailə Biznesinə Asan Dəstək (ABAD), DOST, "ASAN xidmət" kimi layihələrə artan maraq makroiqtisadi sabitliyin əsas meyarı olmaqla sosialyönümlü islahatlar kimi də vətəndaşlar tərəfindən dəstəklənir. Beynəlxalq səviyyədə öyrənilir və tətbiq olunur.

Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il münasibətilə Azərbaycan xalqına təbrikinde yola saldıığımız ildə qazanılan uğurlardan bəhs etməklə prioritetləri də diqqətə çatdıran Prezident İlham Əliyevin 2024-cü ili uğurlu dövr adlandırması da təsadüfi deyil.

Bu gün planetimizin müxtəlif bölgələrində narahatlıq doğuran hadisələr, siyasi, iqtisadi böhranlar, müharibələr, qarşıdurmalar, münaqişələr təbii ki, dünya iqtisadiyyatına da təsir edir. Qlobal problemlər dövlətlərə arası münasibətlərdə də hiss olunur. Qlobal şəraitdə Cənubi Qafqazda yaratdığı yeni realitələri, iqtisadi uğurları ilə beynəlxalq müstəvidə mövqeyini möhkəmləndirən Azərbaycan başqaları üçün nümunədir.

Belə mürəkkəb şəraitdə Azərbaycan iqtisadiyyatının dinamik inkişafı, sabitliyin qorunması üçün həyata keçirilən islahatlar uğurla nəticələnmişdir. Ermənistanın işğaldan azad edilən ərazilərdə Böyük Qayıdış Proqramına uyğun aparılan bərpa-quruculuq işləri inamla, sürətlə davam etdirilir, yeni istehsal sahələri yaradılır. "Qarabağa və Şərqi Zəngəzura isə gələn il biz 4 milyard manat ayırıq. Bunun tam əksi ola bilər. Sadəcə olaraq, Ermənistan və onun arxasında duran və onlara pis məsləhətlər verən ölkələr buna imkan vermir" sözləri ilə bütün çətinliklərə baxmayaraq ölkə miqyasında iqtisadi inkişafın dayanıqlılığını yüksək qiymətləndirən Prezident İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, keçmiş məcburi köçkünlərin doğma torpaqlarına qayıtması daha ciddi fəallıq tələb edir.

"Bütövlükdə isə azad edilmiş ərazilərdə 30 mindən çox insan yaşayır, çalışır, işləyir - həm yeni açılmış müəssisələrdə, sosial obyektlərdə, inşaat işlərində. Gələn il təbii ki, oraya qayıdacaq vətəndaşların sayı bö-

yük dərəcədə artacaq. Onu da bildirməliyəm ki, 2021-ci ildən bu günə qədər Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpasına Azərbaycan 19 milyard manatdan çox vəsait ayırıb və bundan sonra da Böyük Qayıdış proqramının icra edilməsi bizim üçün prioritet məsələ olacaqdır" sözləri ilə vəzifələrin həlli üçün ölkə iqtisadiyyatının inkişafına diqqətin daha da artırılacağını bildirən Prezident İlham Əliyev ötən ildə qazanılan uğurlu göstəriciləri statistik rəqəmlərlə diqqətə çatdırdı: "Bu il ümumi daxili məhsul 4 faizdən çox, qeyri-neft sektorunda ümumi daxili məhsul 6 faizdən çox, qeyri-neft sənaye sahəsində isə artım 7 faizdən çox olub. Biz öz valyuta ehtiyatlarımızı artırmışıq və hazırda 72 milyard dollardan çox valyuta ehtiyatlarımız var. Eyni zamanda, xarici borcumuzu da azaltmışıq və bu gün Azərbaycanın xarici borcu cəmi 5.2 milyard dollardır. Yeni, başqa sözlə desək, bizim valyuta ehtiyatlarımız xarici borcumuzu 14 dəfə üstələyir. İndi eğer bu rəqəmlərə yaxın olan rəqəm hər hansı bir inkişaf etmiş ölkədə varsa, onu mənə göstərsinlər. Bütün bu işləri görməklə yanaşı, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpası, hərbi gücümüzün artırılması, sosial layihələrin icra edilməsi ilə yanaşı, biz bax, bu önəmli makroiqtisadi rəqəmləri əldə etmişik. Həm borcumuzu azaltmışıq, həm ehtiyatlarımızı artırmışıq və bu, imkan verir ki, biz geniş sosial proqramlar icra edək. Deyə bilərəm ki, 2019-cu ildən bu yana dörd sosial paket layihəsi, proqramı icra edilmişdir. Gələn il beşinci paket icra ediləcək. Bu layihələrə ayrılan və ayrılacaq vəsait 7,5 milyard manat olacaq." Ötən il dünyada baş verən gərginliklər fonunda ölkəmizdə ümumi daxili məhsulun 4 faizdən çox artması, qeyri-neft sənaye sektorunda artımın 7 faizi üstələməsi Azərbaycanın artan iqtisadi qüdrətinin göstəricisidir.

Bəllidir ki, hər bir ölkə vətəndaşlarının rifahının əsas göstəricisi iqtisadiyyatın inkişafı ilə birbaşa bağlıdır. Ölkəmizdə bu sahədə əldə olunan uğurlar da sevindiricidir. Dövlətimizin iqtisadi inkişafı gücləndikcə vətəndaşlarımızın sosial müdafiəsinin etibarlı təminatı istiqamətində də mühüm addımlar atılır. İqtisadi inkişaf, gəlirlərin artması bütün sosial sahələrə də müsbət töhfəsinə verir. Bütün bunlar Prezident İlham Əliyevin uzaqgörən siyasəti və cəsarətli addımları

sayəsində mümkün olub. Son bir neçə il ərzində dörd sosial paket həyata keçirildi və bu məqsədlər üçün 7 milyard manatdan çox vəsait xərcləndi. Bundan sonra da sosial və iqtisadi inkişaf paralel olaraq gedəcək. "İqtisadi imkanlar artıqca biz daim sosial məsələlərin həllinə - minimum əməkhaqqı, pensiya, sosial müavinətlərin artırılması məsələlərinə də daim diqqət göstərəcəyik" söyləyən Prezident İlham Əliyev hamışe olduğu kimi, qarşıdakı illərdə də vədinə sadıq qalacaq

Ötən illərdə həyata keçirilən "sosial paket" islahatları 2025-ci ildə daha zəngin, məqsədyönlü və çoxşaxəli olacaq. 2025-ci ildən başlayaraq minimum əməkhaqqı 345 manatdan 400 manata, minimum pensiya isə 280 manatdan 320 manata qaldırılacaq. Artım təxminən 14-15 faizdir. Yeni, yenə də bütün bu böyük investisiya, sərmayə qoyuluşu layihələrinin icrasına baxmayaraq, sosial sahə, insanların güzəranı, sosial müdafiəsi daim diqqət mərkəzində olacaqdır. Prezident İlham Əliyevin "Əhalinin sosial rifahının yaxşılaşdırılması sahəsində tədbirlərin davam etdirilməsi haqqında" Sərəncamına əsasən, Azərbaycanda minimum aylıq əməkhaqqının məbləği 400 manat müəyyən edildi. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən bir sıra təşkilatlarda çalışan işçilərin əməkhaqları 15 faiz artırıldı. Əlbəttə ki, ölkəmizin iqtisadi imkanları artıqca ilk növbədə əhalinin rifahının daha da yaxşılaşdırılmasını nəzərdə tutan tədbirlər davamlı olacaq. 2025-ci il üçün 41 milyard manat olan dövlət büdcəsi də Azərbaycan tarixində rekord göstəricidir. Məntiqi nəticə budur ki, ölkəmizdə aparılan iqtisadi islahatlar, idarəetmədə şəffaflığın təmin edilməsi gəlirlərimizin artmasına müsbət təsir göstərir. Büdcəmizin rekord səviyyədə olması uzun illər aparılan iqtisadi islahatların, inhisarçılığa, korrupsiyaya qarşı mübarizənin, investisiya mühitinin yaxşılaşdırılmasının, idarəetmədə yeni modellərin müsbət nəticələridir. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə bu qədər tikinti-quruculuq işlərinin getdiyi bir zamanda əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi istiqamətində belə bir addımların atılması dövlətimizin artan maliyyə imkanlarının göstəricisidir.

Yuxarıda qeyd olunduğu kimi, 2030-cu ilə qədər ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafının əsas prioritetləri arasında beynəlxalq

səviyyədə dəstəklənən Yaşıl enerji gündəliyi xüsusilə fərqlənir. Ötən ilin sonlarında Azərbaycanda COP29 iqlim konfransının keçirilməsi müstəqillik tariximizdə ən böyük tədbir olmaqla planetimiz üçün ciddi təhlükə yaradan iqlim dəyişikliyi ilə bağlı problemlərin aradan qaldırılması üçün beynəlxalq auditoriya kimi diqqəti cəlb etdi. Dünyada baş verən hadisələr təsdiqləyir ki, böyük-kiçikliyindən asılı olmayaraq bütün dövlətlər müxtəli səviyyədə iqlim dəyişikliyinə mənfi təsirinə məruz qalır. İqtisadi müstəqilliklə siyasi müstəqillik dövlətin varlığı üçün eyni dərəcədə vacibdir. İqlim dəyişiklikləri iqtisadiyyatın bütün sahələrinə təsir etməklə insanların həyatı və yaşayış tərzini ciddi təhlükələr yaradır. Bu təhlükələri yaradan maneələrin aradan qaldırılması üçün lazımı maliyyə mənbələrinin Azərbaycanda keçirilən COP29-da müəyyənləşdirilməsində ölkəmizin artan iqtisadi inkişafının təsiri inkaredilməzdir. "Bəli, bizim üçün COP29 böyük bir çağırış və böyük imkan idi. Bizim vəzifəmiz bu çağırışı uğura çevirməkdən ibarət idi. Əlbəttə, biz tam dərk edirdik ki, Azərbaycan istixana qazlarının emissiyası baxımından o qədər də böyük paya sahib deyil və bu işdə dünyanın bir araya gəlməsində mühüm rol oynaya bilməz. Lakin hesab etdik ki, beynəlxalq təşkilatlarda fəaliyyət təcürübəsi və şaxələndirilmiş xarici siyasət bizə körpülər qurmaqda yardımçı olacaq" sözləri ilə bu tədbirin ölkəmiz üçün əhəmiyyətini qürur hissi ilə açıqlayan Prezident İlham Əliyev bir daha Azərbaycanın sivilizasiyalar arasındakı rolunu və mövqeyini yüksək dəyərləndirdi. Qoşulmama Hərəkatına sədrliyi müddətində həyata keçirdiyi, beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən dəstəklənən Azərbaycanın əldə etdiyi uğurlar COP29-da bir daha təsdiqləndi. Təşkilatçılıq baxımından bütün dünya ictimaiyyəti tərəfindən uğur hekayəsi adlandırılan COP29 təkə Azərbaycan deyil, dünya iqtisadiyyatı üçün önəmli notlarla yaddaşlarda qaldı. "Nəticələrə gəldikdə, çoxları bunu Bakı Nailiyyəti adlandırır və mən bununla razıyam. Çünki təqribən 10 il ərzində tərəflər karbon bazarı ilə bağlı razılığa gələ bilmirdi və COP-un ilk günlərində artıq uğur əldə edildi - karbon bazarına dair Paris Sazişinin 6-cı maddəsi üzrə razılıq əldə edildi. Bu, əhəmiyyətli uğur idi və hər kəs bundan məmnun qaldı. Yeni, on il ərzində razılaşdırıla bilinməyən məsələ Bakıda öz həllini tapdı" sözləri ilə konfransın mahiyyətini açıqlayan Prezident İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, dünya iqtisadiyyatının tənəzdən xilas yolunun ölkəmizdə müəyyənləşdirilməsi Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunu daha da artırdı. COP29-dan əvvəl razılaşdırılmış rəqəm 100 milyard dollar idisə Bakıda bu rəqəm 300 milyard dollar həcmində müəyyənləşdirildi. Azərbaycanın qlobal yaşıl keçid və yaşıl gündəliyə uyğun təşəbbüsləri dəstəkləndi. Bir neçə il bundan əvvəl qəbul olunan, lakin hələ də razılıq əldə etməyin mümkün olmadığı Paris Sazişinin 6.4-cü maddəsi üzrə razılışmaya Bakıda nail olunması Azərbaycanın daha bir diplomatik uğuru oldu. Bu nailiyyətlər Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə möhkəmlənən mövqeyinin, dünya iqtisadiyyatına töhfəsinin, ölkəmizin beynəlxalq ictimaiyyətə təqdimatı idi.

Xuraman İsmayilqızı

EKSPERT RƏYLƏRİ
Gənclərimizi dindən yayındıran səbəblər

NƏLƏRDİR?

"Ümumiyyətlə 90-cı illərdən bu tərəfə Azərbaycan cəmiyyətində dini inancların və dinin gənclərin arasında yayılmasının nə dərəcədə əhəmiyyətli daşınmasının şahidi oluruq. Mən dinin gözəlliyi və yaxud başqa bir xüsusiyyəti barəsində ümumi danışmaq istəmirəm. Biz hələ Azərbaycan cəmiyyətində bu üç bəlaya düçar olmuş nə qədər gənclər tanıyıyıq. Bunlar narkomaniya, alkoqalizm və qumardır. Bu üç bəla nəinki insanın özünə, həm valideynlərinə, həm də ailəsinə dərd vermiş olur. Biz bu növ şəxslərin nə qədərini tanıyıyıq ki, özünə zərər verməsi ilə yanaşı, öz ailəsinə, valideynlərinə illərlə verdiyi əziyyəti nəzərə alsaq və sonra da dinlə tanış olduqdan sonra audeçillikdən əl çəkə bilərlər? Yəni bu dinin gücüdür". Bu sözləri ilahiyatçı Fazil Əhməd SİA-ya açıqlamasında deyib.

İlahiyatçının sözlərinə görə, çox vaxt inzibati qaydalar narkomanın aludəçilikdən ayrılmasına kömək edə bilmir: "İnzibati qaydalar bundan ibarətdir ki, o həbs olundu, sonra azadlığa buraxıldı və s. Kim

zəmanət verə bilər ki, o yenidən buna qayıtmayacaq? Amma hər kəs öz ətrafından nə qədər insan saya bilər ki, namaza başlayan alkoqalizmdən, narkomaniyadan birtəfəlik qurtulub. Deməli doğrudan da, din insanın taleyində 180 dərəcə dəyişiklik yaratmaq gücünə malikdir. İndiki cəmiyyətdə narkomaniyanın bu qədər inkişafı, alkoqalizmin nə qədərə yaxın ailələri dağıtmasına şahid olduğumuz dövrdə dinin bu halları aradan qaldırılması yollarında necə əhəmiyyət kəsb etdiyinin şahidi oluruq. Mən bir dəfə atiestlərlə olan müzakirədə sual verdim ki, ətrafınızda nə qədər adam tanıyırsınız ki, ata-ana, qohumlar yalvarır ki, bu narkomaniyadan, alkoqalizmdən yaxud qumardan əl çək, amma insan əl çəkmir. Amma necə olur ki, Hacı

Şahinin bir xütbəsini eşidib əl çəkir? Necə olur ki, inzibati ölçü götürülməyindən qorxmur amma bir xütbə eşidən kimi dəyişir? İnsanın gerek zehmində inqilab, təlatüm olmalıdır ki, insan bu şeydən əl çəksin. Axı atasına yalvarışda o inqilabi yarada bilmir. Fikir, tefəkkür dəyişikliyinə səbəb ola bilən ən böyük amillərdən biri dindir".

O həmçinin vurğulayıb ki, din bizim millimənəvi dəyərimizdir, insanları pis verdişlərdən uzaq düşməsi üçün mühüm sistemlərdən biridir: "Gənclərin dindən uzaq düşməsinin səbəbi dini təbliğ edən insanların həmin dini çox çətin formada təbliğ etmələridir. Məsələn, bir insan dinlə maraqlanan zaman, dini təbliğ edən insanlar dinin ibadət hökmlərini çox çətin şəkildə qarşı tərəfə başa salır və onu bir növ yüklənmiş olur. O insan dinlə hələ təzə tanış olur, ona gündəlik namazların lazım olmayan hissələrini yükləməyə başlayır və qarşı tərəfə çətin şəkildə çatdırır. Mən öz maarifçiliyimdə, hətta öz yaşımada olan ilahiyatçılara mümkün qədər insanlara asan dildə başa salmağı çatdırıram. Terminlərdən az istifadə etmək, onların

başına düşdüyü dildə izah etmək və eyni zamanda ibadətə yeni başlayan və tanış olan insanları yükləməmək, ibadətə onlara ən sadə dildə yerinə yetirmək üçün şərait yaratmaq, daha asan formada təbliğ etməyi tapşırıram. Dinin içində olan insanları dini doğru yaşamaması gənclərə öz təsirini göstərir. Bəzi dindarlar biz dinə riayət eləsək hansı nəticələr alınar, Allah bizə nələr verə bilər, bizi dünyada və axirətdə nələr gözlədiyini izah etmədən dərhal hökmlərdən danışmağa başlayırlar. Namaz niyə qılmırsan yaxud nə zaman qılacaq kimi formalarda insanları yükləyirlər və təbii olaraq onlar buna bir məşəqqət kimi baxırlar. Məsələn birinə idmanı başa salmaq istəyəndə yükü 8 dəfə qaldırmalısan, 9-12 dəfə başqa hərəkəti etməlisən deyən zaman o insan idmana getmək istəməz. Yeni məqsədi başa salmadan ağırlıqları və yükləri başa salmış olduq. Gənclərin dindən uzaq düşməsinin ən böyük səbəblərindən biridə özləridir. Çünki onlar dinə məşəqqət kimi, artıq hərəkətlər kimi baxır. Ona görə dindən uzaq düşürlər. Amma başqa dinlərə və inanclara meyillənməsində

bir səbəbi yüngül tələblərin olmasından irəli gəlir. Məsələn xristianlıqda xüsusi bir ritualar, tələblər yoxdur, islamda tələb olunan kimi başqa dinlərdə tələb olunmur. Bu səbəbdən də gənclər başqa dinlərə yönəlirlər. Digər dinlərin nisbətən güclü təqdim olunması, heç bir tapşırıq vermədən, xüsusi işlərin görülməsini tövsiyə etmədən yalnız nəzəri məlumatların verilməsi bir qədər yüngüllük yaradır və insan fikirləşir ki, nə yaxşı rahat bir dindir, buna riayət edim. Amma gənc bunu edən zaman həmişə o nəticənin verəcəyini düşünməlidir".

Eyni zamanda ilahiyatçı Yaşar Qurbanov məsələ ilə bağlı fikirlərini bildirib. O qeyd edib ki, mən o qədər deməzdim ki, gənclərimiz dindən uzaqlaşsın, çünki xalqımız öz dinini sevir: "Amma xarici ölkələrdə öz təsiri var. Bəzi ölkələrdə görünür ki, yanlış təriqətlərin aparıldığı təbliğat nəticəsində insanlar dinsizmə yönəliblər. Yeni bəzi təriqətlər olub ki, insanları dindən bezdiriblər. Amma ümumi desək bu dünyada baş verən bir prosesdir, yalnız müsəlman ölkələrinə aid etmək olmaz. Həmçinin qərb dünyasında da gənclərin dindən uzaqlaşması, materializmə yönəlməsi baş verib. Yeni bu global bir məsələdir, yalnız bizimlə əlaqəli deyil. İnsanlar gerek dini düzgün öyrənməyə çalışsın, bəziləri gənclərə öz dinlərinə qarşı nəyisə düzgün izah etmirlər. Təriqətləşmə yaxud din adı altında hansısa bir xarici ölkənin oyununa yönəldirirlər. Belə şeylər uzun illərdir olur və gənclərimizə təsir göstərib. Din olduğu kimi təmiz və saf qalmalıdır. Bəziləri dini, Qurani yanlış başa salırlar, sosial şəbəkə vasitəsilə belə proseslər çox gedir.

Gənclərə təriqətlər din adı altında yayılan xurafatlarda çox təsir edir. İnsanın sifətini alahlaşdırırlar, yaxud dində mümkün olmayan şeyləri insana məxsus edirlər. Əlbətdə ki, belə yanlış təlimlər insanlara təsir göstərir.

Keyrənsə Piriyeva

Gənclərimiz tarixi hadisələri bilməlidirlər, eləcə də yaxın tariximizin öyrənilməsi və araşdırılması onların vacib vəzifələri olmalıdır. Müstəqil dövlət yaratmaq və öz suverenliyini əldə etmək üçün ayağa qalxan dinc əhaliyə qarşı 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə keçmiş sovet ordusunun hərbi hissələri Bakı şəhərində misli görünməmiş gətli törətdilər. Onların törətdikləri bu qanlı cinayət Azərbaycan xalqının azadlıq eşqini söndürə bilmədi. Xalqımız qanı bahasına da olsa öz dövlət müstəqilliyinə qovuşdu. Bu faciədə 147 Azərbaycan vətəndaşı şəhid oldu, 638 nəfər xəsarət aldı, 841 nəfər qanunsuz olaraq həbs olundu. İnsan hüquqlarına dair Beynəlxalq sənədlərin, o cümlədən Ümumdünya İnsan Hüquqları Beyənnaməsinin tələbləri pozuldu.

Bakıda baş vermiş bu qanlı-qadali 20 Yanvar hadisəsinə ilk etirazını bildiren Heydər Əliyev olaraq 1990-cu il yanvarın 21-də ailə üzvləri ilə birlikdə Azərbaycanın Moskvadakı nümayəndəliyinə gəlib, doğma xalqı ilə həmrəy olduğunu nümayiş etdirərək mətbuat konfransı keçirdi. O, bu vəhşiliyi kəskin şəkildə pisləyərək, əliyalın xalqa qarşı törədilən terroru hüquqa, de-

Milli iradəəmizin zəfər çaldığı gün

mokratiyaya, insanlığa qarşı zidd aksiya adlandırdı.

Ulu Öndərin mərdliyi və siyasi idarəsi sayəsində 20 Yanvar hadisəsi öz hüquqi və siyasi qiymətini almışdır. Buna 1994-cü il martın 29-da Ümummilli Lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə qanunvericilik hakimiyyətini həyata keçirən dövlət hakimiyyəti orqanı Milli Məclis səviyyəsində ilk hüquqi-siyasi qiymət verildi. Bu qərarla deyilir:

"Azərbaycanda vüsat tapmış milli azadlıq hərəkatını boğmaq, demokratik və suveren dövlət yaratmaq amalı ilə ayağa qalxan xalqın inam və iradəsini qırmaq, milli məniyyətini alçatmaq və belə bir yola qədəm qoyan hər hansı xalqa sovet hərbi maşınının gücünü nümayiş məqsədilə 1990-cı il yanvarın 20-də Sovet Silahlı Qüvvələrinin Bakı şəhərinə və respublikanın bir neçə rayonuna yeridilməsinə Azər-

baycan xalqına qarşı totalitar kommunist rejimi tərəfindən hərbi təcavüz cinayət kimi qiymətləndirilsin".

20 Yanvar faciəsini Şəhidlər Xiyabanında hər il ziyarət edərək onların əziz xatirəsini dərin ehtiramla yad edərək Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin bu fikirləri xatırlanır: "20 Yanvar faciəsində həlak olanlar xalq qəhrəmanlarıdır, onlar millətimizin qəhrəmanlarıdır. Onların həlak olması bizim üçün, xalqımız üçün böyük itkidir. Ancaq eyni zamanda onların şəhid olmağı xalqımızın qəhrəmanlıq rəmzidir. Onların tökülən qanı bütün xalqımızın qanıdır. O qanın hər damcısının da xalqımızın milli azadlıq, müstə-

qillik arzuları vardır. O gecə tökülən qanlar Azərbaycanın müstəqilliyini nümayiş etdirən milli bayrağımızın üstündəki qandır."

Azərbaycan dövləti və xalqı öz şəhidlərini unutmur. 20 Yanvar şəhid ailələri daim dövlətimizin diqqət mərkəzindədir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin Fərmanı ilə "20 Yanvar şəhidi" fəxri adı təsis edilib. Prezident İlham Əliyevin uğurlu sosial siyasəti nəticəsində 20 Yanvar hadisələri ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslər və şəhid ailələri üçün etibarlı sosial müdafiə sistemi formalaşdırılıb.

Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin yolunu uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev də şəhidlərin xatirəsini əziz tutaraq hər il yanvarın 20-də Şəhidlər Xiyabanını ziyarət edərək "əbədi məşəl" abidə kompleksinin önünə ekilil qoyur. Eyni zamanda Dövlətimizin başçısının 19 yanvar 2006-cı il tarixli "20 Yanvar şəhidinin ailəsi üçün Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdünün təsis edilməsi haqqında" Fərmanına əsasən şəhid ailələrinə dövlət qayğısını artırmaq məqsədilə aylıq təqaüd verilir.

YAP Səbail "Ü.Hacıbəyli-68" ÖPT-nin sədri, ADPU-nun dosenti S.Ş. Qurbanov

Ermənistan hakimiyyətinin Avropa İttifaqına daxil olmaq istəyi beynəlxalq ictimaiyyətdə müxtəlif reaksiyalara səbəb olub. Xüsusən də Aİ nümayəndələri İrəvanı sakitləşdirməyiblər və Rusiya hakimiyyəti Avropaya inteqrasiyanı "Titanik"ə bilet almaqla müqayisə edib. Ermənistan müxalifəti də hakimiyyətin qərarını tənqid edib.

Aİ-nin xarici işlər və təhlükəsizlik məsələləri üzrə sözcüsü Anita Hipper Brüsselin təşkilatına üzvlük prosesinə başlamaq üçün Ermənistan hökumətinin təsdiq etdiyi qanun layihəsini təhlil edəcəyini bildirib. "Biz Ermənistanın Avropaya inteqrasiyası prosesi ilə bağlı qanun layihəsindən xəbərdarlıq, onu təhlil edib Ermənistan hakimiyyəti ilə müzakirə edəcəyik. Eyni zamanda, biz Aİ-nin hüquqi aktlarına geniş dəstəyi və riayət olunmasını nəzərdə tutan hazırkı Hərətərəfli və Genişləndirilmiş Tərəfdaşlıq Sazişimizi həyata keçirərək əvvəllər çox iş görmüşük", - diplomat qeyd edib. Xüsusən, Hipper Aİ-nin Sabitlik və İnkişaf Proqramı çərçivəsində İrəvan maliyyə dəstəyinin artırılmasını qeyd edib. 2024-2027-ci illər üçün Brüssel İrəvana 270 milyon avro ayırıb. Pullar respublikada sosial-iqtisadi vəziyyətin möhkəmləndirilməsinə, o cümlədən rabitənin, ticarətin inkişafına və enerjinin şaxələndirilməsinə yönəldilməlidir. Ümumiyyətlə, Hipperin sözlərinə görə, Aİ ilə Ermənistan arasında münasibətlər

Paşinyanın Avropa yalanı

Marukyan xatırladı ki, 10 il əvvəl respublika Avropaya inteqrasiya proseslərinin ən fəal iştirakçılardan biri olub. Lakin o vaxtdan bəri çox şey dəyişib: Ukraynada heç bir münaqişə olmayıb və Rusiya ilə Qərbi arasında indiki gərginlik səviyyəsi yoxdur. Bundan əlavə, o qeyd edib ki, Avropa İttifaqına daxil olmaq Ermənistandan Rusiya və onun əsas tərəfdaşları olan İrana qarşı sanksiyalar tətbiq etməsini tələb edəcək. "Nəticədə Ermənistan həm strateji müttəfiqlərini itirir, həm də iqtisadi və geosiyasi problemlərlə üzləşə bilər... Vətəndaşlar öyrənsələr ki, atom elektrik stansiyalarının bağlanması, istixana təsərrüfatlarının dağılması, maliyyə axınının dayandırılması və təcrid vəziyyətində Türkiyə və Azərbaycan qaçılmaz olacaq, o zaman Avropaya inteqrasiya ideyasına dəstək xeyli azalacaq", - deyərək Marukyan bildirib.

Bu arada Rusiya-Ermənistan Universitetinin dosenti Anton Evstratov bildirib ki, Paşinyan hökuməti 2018-ci ildə hakimiyyətə gələn kimi Qərbyönlü kursa keçib. Eyni zamanda Rusiyanın İrəvana müttəfiqlik münasibətlərinin saxlanması faydalarını nümayiş etdirmək imkanı var idi, lakin 2020-ci ildən 2023-cü ilə qədər çərəyan edən hadisələr Ermənistan hakimiyyətinin ümidlərini doğrultmadı. Nəticədə Paşinyan və komandası Aİ-yə sadıqlıqlarını gizlətmək cəhdlərini belə dayandırdılar.

"Düzdür, bu cür demarşlar daim siyasi

heç vaxt indiki qədər yaxın olmayıb. Bu, vizasız rejimin təşkili ilə bağlı dialoqun başlanmasında da özünü göstərir.

Aİ-nin Ermənistandakı səfəri Vasilis Maraşos da oxşar bəyanatla çıxış edib. O, əmin edib ki, İrəvan və Brüssel arasında münasibətlərin dərinləşməsinə çalışır. Eyni zamanda, respublikanın Avrointeqrasiya perspektivləri ilə bağlı birbaşa suala Maraşos cavab verib ki, Aİ-nin bu iş üçün xüsusi müddəaları var. Bundan əlavə, Avrointeqrasiya ilə bağlı qərar qəbul edilən gündən bir gün sonra Aİ-nin Cənubi Qafqaz və Gürcüstan böhranı üzrə xüsusi nümayəndəsi Maqdalena Qrono İrəvana səfər edib. Düzdür, o, Bakıdan təyyarə ilə gəlib və danışıqların əsas mövzusu Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi olub. Ermənistanın Avropaya inteqrasiyasından danışan Qrono respublikanın Aİ ilə əməkdaşlığının ardıcıl genişlənməsinin, o cümlədən bu ölkədə demokratik təsisatların inkişafının və islahatların təşviqinin vacibliyini qeyd edib.

Öz növbəsində Rusiya hakimiyyəti dərhal Ermənistana xəbərdarlıq edib ki, eyni zamanda Aİ və Aİİ üzvü olmaq mümkün deyil. "İki fərqli təşkilatın üzvü olmaq, hipotetik olaraq, sadəcə olaraq mümkün deyil. Bir görmək məkanı var, malların, xidmətlərin, insanların və kapitalın sərbəst hərəkəti zonası var - müxtəlif qaydalar var", - Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirib. Eyni zamanda, o, Avropaya inteqrasiyanın İrəvanın "suveren hüququ" olduğunu vurğulayıb və "bir çox onilliklər ərzində Aİ-yə üzvlü-

yü diqqət mərkəzində saxlayan, lakin Brüsseldən o qədər də qarşılıqlı münasibətlə qarşılaşmayan" Türkiyənin nümunəsini xatırladı.

Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk bildirib ki, Aİ-yə üzvlük imtiyazdır və Aİ-yə daxil olmağı "Titanik"ə bilet almaqla müqayisə etmək olar. Bundan əlavə, o, İrəvanın Aİ-dən çıxacağı təqdirdə erməniləri elektrik enerjisinin bahalaşması və ixracın azalması ilə üzləşəcəyinə aydınlıq gətirib. Overçuk hesab edir ki, Ermənistan hökuməti Aİ-dən fasilə elan etmədiyinə görə, bu o deməkdir ki, bu halda ölkənin hansı mənfəi nəticələrlə üzləşəcəyini anlayır. Ermənistan parlamentinin keçmiş vitse-spikeri, üçüncü prezident Serj Sarkisyanın Respublika Partiyasının idarə heyətinin üzvü Eduard Şarmanov baş nazir Nikol Paşinyanın qərarını fars adlandırır. "Aydın ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin son bəyanatları sülh illüziyalarını məhv edib. Başqa sözlə, Paşinyanın son 4 ildə bizim sülhə doğru getdiyimizi iddia edən siyasəti iflasa uğradı.

Paşinyanın əsas təbliğat tezi ondan alındı, indi o, xalqın gözüne toz tükür ki, biz Avropa Birliyinə gedirik. Açıqı, bu da yalandır. Heç bir Aİ üzvü, heç bir Aİ üzvü olan dövlətin heç bir lideri Ermənistanın Avropa İttifaqında xoş qarşılanmasına ehyam vurmayıb", - deyərək siyasetçi bildirib.

Parlaq Ermənistan Partiyasının lideri və keçmiş xüsusi tapşırıqlar üzrə səfir Edmon Marukyan təklif edib ki, Paşinyan Avropaya inteqrasiyadan danışmaqla siyasi xal qazanmağa çalışır. "Rusiya uzun müddət mənfəi tərəfdən, düşmən dövlət kimi göstərilib. İndi əsas diqqət çiçəklənən, demokratik və iqtisadi cəhətdən inkişaf etmiş bir birliyin nümunəsi kimi göstərilən Aİ-yə yönəlib". Eyni zamanda o, əmindir ki, bu cür siyasət yalnız öz həmvətənlərini çaşıdırır, çünki realıqda Ermənistan Aİ-də xoş qarşılanmır.

sferaya aiddir, lakin əməkdaşlığın hər kəsə aşkar fayda gətirdiyi iqtisadiyyata təsir göstərmir. Eyni zamanda, həm Aİ-yə, həm də Aİİ-yə üzv olmağın mümkün olmayacağı da göz qabağındadır. Lakin hələlik biz daha çox Paşinyan tərəfindən həm daxili, həm də xarici siyasətdə manipulyasiyadan danışırıq. O, özü də bunu gizlətmir, çünki Aİ buna hazır olduğu qədər Ermənistan da Aİ ilə qarşılıqlı fəaliyyətə hazırdır. Nəticə etibarilə Ermənistanın Rusiyadan uzaqlaşmanın və Qərblə yaxınlaşmanın növbəti səviyyəsinə çatmasına baxmayaraq, onu hələ uzun və çətin yol gözləyir", - Evstratov bildirib. Beləliklə, Ermənistanda başlanan Avropa tozağının nəyə hesablandığı belli olur. Paşinyanın dalana dirənib.

V.VƏLİYEV

"Qərb erməniləri silahlandırır, amma istənilən qisas cəhdi Ermənistanın mövcudluğunu dayandıracaq"

"İrəvan qonşuları ilə əməkdaşlıq etməyib Avropa İttifaqına üz tutsa, bu, Ermənistanı iqtisadi fəlakətə aparacaq"

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "İctimai və dövlət maraqlarının müdafiəsi" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

Politoloq və iqtisadçı Aleksandr Razuvayev "Moskva-Baku" portalına Ermənistanın Avropa İttifaqına daxil olmaq niyyətinin necə başa çata biləcəyi, bunun isə onun Avrasiya İqtisadi İttifaqından çıxması ilə nəticələncəyi haqda danışib. Ekspertin şərhini oxucularımıza təqdim edirik.

- Aleksandr Yuryeviç, Ermənistan hökuməti ölkənin Aİ-yə üzvlüyünün başlanması ilə bağlı qanun layihəsinə təsdiqlədi. Parlamentdə layihəyə baxılacaq. Həmçinin, baş nazir Nikol Paşinyanın izah etdiyi kimi, respublikanın Avropa İttifaqına daxil olması məsələsi ilə bağlı əhali arasında referendum keçirilməlidir. Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk İrəvanın bu addımını "Titanik"ə bilet almaqla müqayisə edib. Bu müqayisəni necə izah edə bilərsiniz?

- Cənab Paşinyanın Ermənistanın Aİ-yə daxil olması və ya ən azı, Avropa İttifaqına üzv olmaq üçün namizəd ölkə statusu alması üçün hər şeyi etmək niyyəti "batan gəmidən" qaçmamaq, əksinə, göyərtdə tullanıb düşməkdir. Çünki tezliklə Avropa İttifaqının ümumiyyətlə Ermənistanı vaxtı və ehtiyacı qalmaya bilər.

Ermənistanda ümid edirlər ki, Aİ onlara daimi maliyyə və sərmayələr şəklində qızıl dağları verəcək. Ermənistanı nə niyə investisiya etmək lazımdır? Çətin ki, kimsə Ermənistanı Aİ-yə qəbul etsin. Bu o deməkdir ki, bu ölkə Avropa İttifaqının özü üçün yeni başağrısına çevrilecək. Avropa İttifaqının geniş-

lənmesi tədricən və coğrafi baxımdan məntiqli idi. Bəs Ermənistan hara, Aİ hara?! Əgər bir neçə ildən sonra Ermənistan Aİ-yə üzv olmaq üçün namizəd ölkə statusu verilsə, Avrasiya İqtisadi İttifaqına daxil olan dövlətlər dərhal respublikanın strukturundan çıxarılması məsələsini qaldıracaqlar. Bu gün Ermənistanın iqtisadiyyat naziri bəyan edib ki, ölkə Aİ-dən çıxmaq imkanını nəzərdən keçirmir. Amma heç kim onu Avrasiya İqtisadi İttifaqında saxlamayacaq ki, onun Aİ ilə sıx yaxınlaşması var. İrəvan isə özünə sərfəli olan iki stulda eyni vaxtda oturmaq istəyir. Bu plan işləməyəcək.

Yadıma o vaxt Ukrayna ilə bağlı yaranmış vəziyyət gəlir. Putin Yanukoviçə Ukraynanın Aİ-yə namizəd statusu alsın, Rusiya tərəfindən bütün iqtisadi üstünlüklər dərhal ləğv ediləcəyini deyəndə. Eyni şey Ermənistan da aiddir. Azad ticarət zonası olmayacaq, ticarət rüsumları olacaq. Bunun ardınca Ermənistan üçün Rusiya qazının qiymətinin artması müşahidə olunacaq. Ermənistan iqtisadiyyatı Rusiya ilə ticarətə, onun aşağı qiymətə mümkün olan hər şeylə təmin olunması-

na əsaslanır və böyüyür. Həm də Aİ-yə üzvlüklə bağlı. Rusiyada yaşayan ermənilərin sayı Ermənistan Respublikasının özündə yaşayan ermənilərdən daha çoxdur.

Ermənistan Avrasiya İqtisadi İttifaqından çıxdıqdan sonra bu ölkənin ixracı 70 faiz azalacaq və ticarət balansını dağılacağı təqdirdə Ermənistanın milli valyutası dram də risk altında olacaq. O, astronomik sürətlə aşağı uça bilər. Ermənistanın iqtisadiyyatı çökəcək. Respublika əhalisi isə, Ermənistan vətəndaşlarına Aİ ölkələrinə vizasız giriş imkanı verilsə, o zaman əhali kütləvi şəkildə ölkəni tərk edərək Avropaya köçməyə başlayacaq.

Ermənistan ölkənin iqtisadi inkişafına töhfə verəcək Zəngəzur dəhlizinin açılması təklif edilib. Lakin İrəvan müqavimət göstərir. Axı onlar müvafiq müqavilə imzalayıblar, orada belə dəhlizin çəkilməsi ilə bağlı bənd var? İmzalanmışdır. Məsələn ölkə imzaladığını həyata keçirməlidir. Amma burada belə deyil. Və Paşinyanın Zəngəzur dəhlizinin əvəzinə təklif etdiyi və Qərbdə fəal şəkildə təbliğ etdiyi "Dünyanın kəsişməsi" adlı nəqliyyat layihəsi reallığa uyğun olmayan layihə-

dir. Bəs görsən Qərbin bununla nə əlaqəsi var? Bununla heç bir əlaqəsi yoxdur. İlk növbədə, qonşularınızla danışıqlar aparmalısınız. Ermənistanın baş naziri hansı dövlətlərin Ermənistanla qonşu olduğunu xatırlayırmı? Deyəsən yox. Bu da Azərbaycan, Türkiyə, İrandır. Həm də onlar Aİ dövlətləri deyil. Belə görünür ki, Ermənistan onlarla münasibət qurmali, həmçinin Rusiya ilə də yaxşı münasibətlər qurmali. Amma yox. Onda axı iqtisadi cəhətdən gözəl inkişaf edərdir. Onlar isə "xoşbəxtliyi" hardasa uzaqlarda axtırır. Aİ isə Ermənistanı Avrasiya İqtisadi İttifaqına üzvlüyünü layiqincə əvəz edəcək bir mövqedə deyil (və buna həvəsi də yoxdur).

Başqa bir amil də var: Ermənistan hesab edirlər ki, Avropa İtti-

faqi respublikaya silah tədarükündə ciddi köməklik göstərəcək, onun köməyi ilə respublika müəyyən müddətdən sonra yenidən Qarabağı nəzarətə götürməyə çalışacaq. Bəli, Aİ artıq Ermənistanı qismən silahla təmin edir və ordusunda islahatlarla məşğuldur. Amma Ermənistanın yaxın gələcəkdə Azərbaycana qarşı hər hansı revans alması real deyil. İstənilən qisas cəhdi Ermənistanın sadəcə olaraq mövcudluğunu dayandırması ehtimalı ilə doludur.

Ona görə də göz qabağındadır ki, Aİ-yə daxil olmaq istəyi, Ermənistan hakimiyyətinin bu məsələ ilə bağlı konkret addımları respublika üçün son dərəcə axmaq və təhlükəli addımdır.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

Bakıda tramvay xətlərinin çəkilməsi üçün hansı ərazilər münasibdir?

Bu məsələ ilə bağlı müxtəlif istiqamətdə ekspertlərin açıqlaması olub. Mənim məsələ ilə bağlı mövqeyim ondan ibarətdir ki, Ağ şəhərdə şəhərsalma ümumi planlamada hesab edərdim ki, bir qədər sıxlıq çoxdur. Ona görə sıxlığın çox olması orada artıq bu mərhələdən sonra tramvay xətlərinin çəkilmə imkanlarını çox məhdudlaşdırır". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında əmlak üzrə ekspert Ramil Osmanlı deyib. Ramil Osmanlı sözlərinə belə davam edib: "Tutaq ki, Ağ şəhərin ətrafı ilə, yəni kənarları ilə tramvay xəttinin çəkilməsi mümkün olsa belə o xətlərin paralelləşdirilməsi, bir-birinə birləşdirilməsi və Ağ şəhərin içindən nəqliyyat axınına sabit saxlamaqla tramvay xəttinin keçirilməsi hesab edərdim ki, uyğun görünür."

O ki qaldı bütövlükdə tramvay xətlərinin çəkilməsi məsələsinə bu istiqamətdə təbii ki ciddi şəkildə işlər görülməli, təhlillər aparılmalıdır. Şəhər mərkəzində və mərkəzdən kənar ərazilərdə ictimai nəqliyyatla təmin olunmaya ehtiyac olan ərazilərdə monitorinqlər aparılmalıdır. Harada ki insan axını çoxdur, sıxlıq çoxdur məsələn, Hövsanda bu Mənzil İnşaat Dövlət Agentliyi tərəfindən salınan yaşayış massividir, "Sea Breeze"dir, digər buna oxşar ərazilərdə, həmin ərazilərin şəhər mərkəzi ilə birləşdirilməsi istiqamətində monitorinqlər aparıldıqdan sonra bu məsələ ətrafında qərar qəbul etmək olar. Bütövlükdə ehtiyac var, zərurət var. Amma günü-gündən hesab edərdim ki, xaoslu şəhərsalma bu məsələnin faktiki olaraq həyata keçirilmə imkanlarını məhdudlaşdırır. Ona görə də bu istiqamətdə ciddi şəkildə işlər görülüb, təhlillər aparılıb ən qısa müddətdə qərar qəbul olunmalıdır".

Ayşən Vəli

"Mançester Siti" 40 milyon avroya 18 yaşlı futbolçu alır

Mançester Siti "Palmeiras"ın futbolçusu Vitor Reysi transfer edir. QOL.az xəbər verir ki, bu barədə insayder Fabrizio Romano məlumat yayıb. Braziliya klubu 18 yaşlı müdafiəçi üçün 40 milyon avro tələb edib. "Şəhərilər" isə bununla razılışıb. Qeyd edək ki, Vitor Reys karyerası ərzində 38 matça çıxıb və 2 qol vurub. Onun "Palmeiras" ilə müqaviləsi 2028-ci ilin dekabr ayına qədərdir.

Ağsuda bir ailənin 3 üzvü dəm qazından zəhərlənib

Ağsuda bir ailənin 3 üzvü dəm qazından zəhərlənib. SİA xəbər verir ki, hadisə rayonun Qaraqoyunlu kəndində baş verib. Hadisə nəticəsində 2014-cü il təvəllüdü Deniz Hacızadə, 2018-ci il təvəllüdü Yusif Hacızadə və 2013-cü il təvəllüdü Xəqani Hacızadə dəm qazından zəhərlənmə diaqnozu ilə rayon mərkəzi xəstəxanasına çatdırılıblar. Hazırda vəziyyətlərinin orta ağır olduğu bildirilir.

ELAN

Namazov Eltac Rövşən oğlunun adına verilmiş Azərbaycan Respublikası vətəndaşının Şəxsiyyət vəsiqəsi (AZE № 16290922) və Azərbaycan Respublikası Dövlət Sərhəd Xidməti tərəfindən verilmiş Xidməti vəsiqə (DSX № 0012350) itdiyi üçün etibarsız hesab edilsin.

"Yarpaq Dökümü"nün məşhur aktrisası vəfat etdi

Türkiyənin məşhur aktrisası Bedia Ener Öztep 70 yaşında vəfat edib. Bu barədə aktrisanın yaxınları sosial şəbəkələrdə məlumat yayıb. Qeyd edək ki, o, 1954-cü ildə İstanbulda dünyaya gəlib. İndiyədək bir çox film və teleseriallarda rol alıb. O, daha çox "Yarpaq töküümü" (Yarpaq dökümü) serialında canlandığı obraz ilə məşhurlaşmışdı.

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

"ƏLİNCƏ" AZƏRBAYCAN KEYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 2700

"SƏS" qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseyinov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarımızı
dərc etməyə hazırıq!